

**Wyższe Baptistyczne Seminarium Teologiczne
W Warszawie**

Krystyna Rybicka

**HISTORIA BAPTYZMU W KOSZALINIE
PO 1945 ROKU**

**Praca licencjacka
napisana pod kierunkiem
dr Andrzeja Seweryna**

Warszawa 2006

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI.....	2
WYKAZ SKRÓTÓW:	3
1. WSTĘP	4
2. KOSZALIN – HISTORIA I WSPÓŁCZESNOŚĆ RELIGIJNA MIASTA.....	6
2.1. POŁOŻENIE I ZARYS HISTORII MIASTA.....	6
2.2. WSPÓŁCZESNOŚĆ RELIGIJNA MIASTA	10
3. BAPTYZM NA POMORZU	16
3.1. KIM SĄ BAPTYŚCI?	16
3.2. KONTEKST HISTORYCZNY BAPTYZMU	16
3.2.1. POCZĄTKI BAPTYZMU W EUROPIE I NA ZIEMIACH NIEMIECKICH.....	16
3.2.2. BAPTYZM NA POMORZU ZACHODNIM I ŚRODKOWYM.....	19
3.3. BAPTYZM W POLSCE WSPÓŁCZESNEJ.....	21
4. DZIEJE BAPTYZMU W KOSZALINIE.....	22
4.1. ZBÓR W KOSZALINIE DO 1945 ROKU	22
4.2. ZBÓR W KOSZALINIE PO II WOJNIE ŚWIATOWEJ	24
4.2.1. ZBÓR W RUDCE – KORZENIE DUCHOWE ZBORU KOSZALIŃSKIEGO	24
4.2.2. POWSTANIE I DZIAŁALNOŚĆ ZBORU W JAMNIE	26
4.2.3. BUDOWA KAPLICY I DZIAŁALNOŚĆ ZBORU W KOSZALINIE DO 1976 ROKU.....	34
4.2.4. ZBÓR W KOSZALINIE – DZIAŁALNOŚĆ OD 1975 R.	39
4.2.5. WSPÓŁCZESNOŚĆ ZBORU W KOSZALINIE – GŁÓWNE KIERUNKI DZIAŁANIA.....	49
5. ZAKOŃCZENIE.....	53
6. BIBLIOGRAFIA.....	54

Wykaz skrótów:

- Arch. ZK – Archiwum Zboru Kościoła Chrześcijan Baptystów w Koszalinie
- Arch. RK – Archiwum Naczelnej Rady Kościoła Chrześcijan Baptystów w Warszawie
- Kazn. – kaznodzieja
- OZCZ – Ogólne Zebranie Członków Zboru Kościoła Chrześcijan Baptystów w Koszalinie
- Prezb. – presbiter
- S.P. – "Słowo Prawdy"
- RZ – Rada Zboru Kościoła Chrześcijan Baptystów w Koszalinie
- Segr. – segregator w archiwum Zboru Kościoła Chrześcijan Baptystów w Koszalinie

1. Wstęp

Koszalin położony na Ziemiach Odzyskanych swoją historię dzieli na dwa okresy: przedwojenną – niemiecką i powojenną – polską. Ruch baptystyczny na tym terenie trzeba również podzielić na dwa niezależne okresy. Pierwszy tworzyli Niemcy, którzy tu zamieszkiwali, drugi przybyli tu po wojnie polscy osadnicy. Jedyną łącznością między nimi jest osoba Jezusa Chrystusa, Pismo Święte i ich wiara i zaufanie Bogu. Dla przybyłych na Pomorze Środkowe wysiedleńców z Lubelszczyzny powstały zbór był częścią pozostawionego tam domu. Ponieważ od tego momentu minie niedługo sześćdziesiąt lat, a zostało już niewielu świadków tamtych dni uzasadnionym jest spisanie dziejów baptystów w powojennym Koszalinie.

Praca niniejsza poświęcona jest przedstawieniu baptyzmu w Koszalinie od początku istnienia aż po dzień dzisiejszy. W przygotowaniu jej odwołano się do metody historycznej opierając się przede wszystkim na wspomnieniach żyjących jeszcze członków zboru, którzy byli pionierami tego ruchu chrześcijaństwa w powojennym Koszalinie. Odwołano się również do źródeł znajdujących się w archiwum Zboru Kościoła Chrześcijan Baptystów w Koszalinie, oraz w archiwum Naczelnej Rady Kościoła Chrześcijan Baptystów. Wykorzystano również materiały znajdujące się w zbiorach prywatnych członków zboru. Niestety, w Archiwum Miejskim nie znaleziono żadnych materiałów dotyczących omawianego tematu. W nielicznych przypadkach odwołano się do wypowiedzi drukowanych w baptystyczny miesięczniku "Słowo Prawdy".

Praca posiada następującą strukturę: na wstępie przedstawione jest szersze tło rozpatrywanej tematyki: zarys historii miasta ze szczególnym uwzględnieniem jego życia religijnego, oraz historia ruchu baptystycznego w Europie z uwzględnieniem ziem niemieckich i terenów Pomorza Zachodniego, należącego w przeszłości do Niemiec. Potem opisane są dzieje zboru baptystycznego istniejącego w Koszalinie do zakończenia II wojny światowej. Następnie przedstawiona jest geneza powstania zboru baptystów w Koszalinie i właściwy wywód chronologiczny pokazujący okresy dziejów zboru baptystycznego w Koszalinie. Podsumowanie i zakończenie ujęte zostało w rozdziale ostatnim. Pracę zamyka bibliografia uszeregowana w 3 grupy: źródła, opracowania i literaturę pomocniczą.

Autorka pragnie złożyć podziękowania obecnym i dawnym członkom zboru Kościoła Chrześcijan Baptystów w Koszalinie, a zwłaszcza pierwszemu kaznodziei zboru Mikołajowi Łukszy, który poświęcił wiele czasu na pomoc w gromadzeniu materiałów do tego opracowania, jak również udostępnił swoje prywatne zbiory archiwalne.

Przygotowanie tego tekstu było dla mnie źródłem radości i satysfakcji. Zagłębiając się w historię działania Pana w środowisku baptystycznym w Koszalinie mogłam lepiej poznać i zrozumieć ludzi i problemy tworzące ten zbor. Mam nadzieję, że doświadczenie i wiedza którą uzyskałam na temat zboru, Bóg pozwoli mi wykorzystać w celu budowania w zborze atmosfery miłości i zrozumienia.

2. Koszalin – historia i współczesność religijna miasta

2.1. Położenie i zarys historii miasta

Położenie: Koszalin położony jest w północnej części Polski, około 8 kilometrów w linii prostej od Bałtyku, w połowie drogi między Szczecinem a Gdańskiem, 35m nad poziomem morza, u podnóża wału czołowo-morenowego o nazwie Wzgórza Chełmskie, na wschodnim krańcu Równiny Białogardzkiej wchodzącej w skład makroregionu określanego mianem Pobrzeża Koszalińskiego¹. Przez miasto przepływa rzeka Dzierżęcinka uchodząca do pobliskiego, przybrzeżnego jeziora Jamno. Miasto zajmuje powierzchnię 83,2 km² i zamieszkiwało w nim w 2004 roku około 112 tys. mieszkańców².

Rys historyczny: Wykopaliska archeologiczne na terenie miasta oraz w jego najbliższej okolicy odsłoniły i potwierdziły ślady działalności człowieka z epoki brązu, okresu kultury łużyckiej i wczesnego średniowiecza. Do XIII w. była tutaj wieś kaszubska. W 1214 roku książę Bogusław II podarował wieś Koszalin Zakonowi Norbertanek i jest to najstarsza pisana wzmianka o Koszalinie. Obraz pieczęci położonej na tym historycznym dla Koszalina dokumencie pełni od 1958 roku rolę herbu miasta. Przywilej podarowania wsi głosił: *...przeto wszystkim do wiadomości podać pragniemy, że kościołowi św. Piotra w Białobokach nadaliśmy wieczyste, ... posiadanie wieś zwaną Koszalin, blisko Góry Chełmskiej w kasztelani kołobrzesckiej położoną ...*³ Niezwykła w tym dokumencie jest informacja o położeniu wsi Koszalin "blisko Góry Chełmskiej". Określenie to wiąże się z istnieniem na jego szczycie dawnego ogniska kultowego. Wyprawy misyjne Ottona z Bambergu jakie miały miejsce w latach 1124 –1128 wszędzie gdzie docierały, były zakładane kościoły lub kaplice w miejscach dawnych kultów pogańskich. W ten sposób starano się podważyć pogańskie tradycje, wykorzystując je równocześnie do utworzenia nowych ośrodków kultu chrześcijańskiego. Wznosząc na Górze Chełmskiej kaplicę mnisi z klasztoru pod Trzebiatowem kierowali się tymi samymi względami. Szybko stała się ona głośnym miejscem odpustowym, do którego ściągali pielgrzymi z Pomorza Zachodniego i z

---

¹ J. Kondracki, *Geografia fizyczna Polski*, Warszawa 1981, wyd. V, s.250, 263, 269-271

² Rocznik Statystyczny 2005

³ Tadeusz Gasztold, Hieronim Rybicki, *Koszalin zarys dziejów*, Poznań 1974, s.14-15

zagranicy. W roku 1378 na polecenie papieskie przybywali tu pokutnicy nawet z Rzymu⁴. Po dotarciu na Pomorze reformacji kaplica została zburzona.

Od 1248 r. Koszalin stał się posiadłością biskupów kamieńskich i w 1266 r. biskup Herman von Gleichen nadał Koszalinowi miejskie prawo lubeckie oraz założył tu główną rezydencję.

W 1278 r. w Koszalinie założony został klasztor cysterek sprowadzonych z Turynгии. W XIII w. Koszalin wchodził w skład kasztelami kołobrzeskiej. Na przełomie XIII/XIV wieku miasto zostało otoczone murami obronnymi z trzema bramami (Wysoka, Młyńska, Wodna). W 1308 r. zbudowano ratusz, a w 1330 kościół mariacki, który zachował się do czasów współczesnych i jest najstarszym zabytkiem Koszalina. W 1308 r. posiadłości miasta powiększyły się o gródek Gorzebądz nad Unieścią, a w 1331 r. z biskupiego nadania doszła jeszcze wieś Jamno. W obronnej osadzie Unieście (pomiędzy jeziorem Jamnem a Bałtykiem) założono port morski, który stał się źródłem nowych dochodów miasta. W XIV i XV w. Koszalin należał do Hanzy, skutecznie jednak był blokowany przez silniejszy Kołobrzeg i Darłowo. Na rozwój miasta, chociaż nie odegrało ono znacniejszej roli w historii Pomorza, wpływ miało jego korzystne położenie na ważnym szlaku handlowym ze Szczecina do Gdańska, krzyżującym się tutaj ze szlakiem solnym z Wielkopolski do Kołobrzegu⁵.

Przełomowy wpływ na życie mieszczan wywarł protestantyzm przyjęty w Księstwie Pomorskim w 1534 roku. Zwycięstwo reformacji zakończyło panowanie biskupów kamieńskich w Koszalinie, zlikwidowano zakon cysterek, a w jego miejsce wzniesiono w latach 1568-1582 renesansowy zamek dla książąt pomorskich. Ruch reformacyjny nie miał w Koszalinie powiązań z rozruchami społecznymi, jak to miało miejsce w innych miastach Pomorza.. Początki reformacji na terenie miasta łączyły się z wystąpieniem kaznodziei luterańskiego, Mikołaja Kleina z Lubeki oraz jego następcy Mikołaj Pannekoken. Jednak wystąpienia luterańskich reformatorów nie zyskały sobie w tym czasie w Koszalinie większego powodzenia, zwłaszcza, że Rada Miejska okazywała dużą rezerwę⁶. Stopniowo jednak przybywało zwolenników nowej wiary, a kazania odbywały się już w kościele Mariackim. Społeczeństwo miasta podzieliło się na dwa obozy, przy czym przeciwnicy reformacji byli w mniejszości. Kres walką reformacyjnym położył

---

⁴ Henryk Janocha, Franciszek Lachowicz, *Góra Chełmska, miejsce dawnych kultów i Sanktuarium Maryjne*, Koszalin 1991, s. 12 –17, 46 - 48

⁵ Bogusław Drewniak, Henryk Lesiński (red.), *Dzieje Koszalina*, Poznań 1975, s. 124, 157.

⁶ Danuta Szewczyk (red.), *Koszalin od średniowiecza do współczesności*, Koszalin 2004, s. 52 -53

zwołany w grudniu 1534 roku sejmik stanów pomorskich podejmując uchwałę: *...należy w całym kraju w sposób prawdziwy i czysty głosić święta ewangelię, znieść wszelkie zwyczaje papieskie i ceremonie, które są przeciwne Bogu, i ze służbą Bożą w kościołach postępować tak, jak postanawia zaprojektowana ordynacja...*⁷. Z tą chwilą protestantyzm stał się religią panującą w Koszalinie.

Reformacja wpłynęła między innymi na rozwój oświaty. Wielu młodych koszalinian zaczęło studiować na uniwersytetach, względnie pobierać naukę w pobliskim liceum kołobrzeskim. W 1535 roku powstała w Koszalinie szkoła miejska, utrzymywana przez miasto.

Do XVI w. Kaszubi dominowali jeszcze w mieście, nie mówiąc o wsi. O skali germanizacji świadczyć może fakt wydania zarządzenia rady miejskiej z 1516 r., zakazującego kupowania towarów u kupców słowiańskich oraz przyjmowania Słowian do cechów rzemieślniczych

Po reformacji Koszalin był własnością książąt pomorskich z dynastii Gryfitów i dzielił losy całego Pomorza Zachodniego pod ich panowaniem. Nie obyło się bez klęsk, jakimi były wyludniające wiele miast XVI-wieczne epidemie dżumy. W liczącym około 2,5 tys. mieszkańców Koszalinie tylko w roku 1535 na dżumę zmarło półtora tysiąca osób, natomiast w roku 1585 zaraza zebrała ponad tysiąc ofiar. Stopniowo miasto traciło na znaczeniu. Znacznie przyczyniła się do tego wojna trzydziestoletnia (1618-1648), która w drugiej fazie trwania przeniosła się na Pomorze. Miasto zostało wtedy zrujnowane i długo nie mogło podnieść się z upadku.

Na mocy postanowień pokoju westfalskiego z 1653 r. Koszalin znalazł się pod panowaniem brandenbursko - pruskim. W październiku 1718 r. największy w historii Koszalina pożar strawił niemal całe miasto, w większości o zabudowie drewnianej. Rozważano nawet likwidację miasta, lecz zapobiegła temu wielka determinacja mieszkańców i znaczące wsparcie finansowe cesarza Fryderyka Wilhelma II. Aby odbudować miasto rozebrano część murów miejskich, a Koszalin stał się miastem całkowicie murowanym. W 1738 roku postawiono budynki mającej olbrzymie zasługi dla kulturalno - oświatowego rozwoju miasta Fundacji Schwederów (założona w 1726 roku). W połowie XVIII wieku miasto liczyło ponownie około 2,5 tys. mieszkańców⁸.

---

⁷ Tadeusz Gasztold, Hieronim Rybicki, *Koszalin zarys dziejów*, Poznań 1974, s.72-73,

⁸ Tamże, s. 75

Od 1807 r. miasto przez kilka lat było pod okupacją francuską, a po upadku Napoleona w krótkim czasie zyskało na znaczeniu. W 1816 roku Koszalin uzyskał status siedziby rejencji i stał się znacznym garnizonem wojskowym, co pociągnęło za sobą rozwój odpowiednich usług i rzemiosł z tym związanych. Powoli rozwijał się przemysł, między innymi za sprawą słynnej papierni założonej w 1834 r. przez Juliusa Schlutiusa, oraz rozwijały produkcje: krochmalnia, garbarnia, mydlarnia, olejarnia, manufaktury włókiennicze, wytwórnia cykorii i tytoniu. W XIX w. wzniesiono zakłady metalowe (fabryka maszyn rolniczych i gwoździ, odlewnia żelaza), cegielnie, tartaki, browar, fabryka konserw rybnych. Do rozwoju miasta przyczyniła się budowa linii kolejowych, łączących Koszalin z Gdańskiem i Szczecinem (1859-1869), z Kołobrzegiem (1899) oraz linii wąskotorowej z miejscowościami położonymi na południe od miasta. W styczniu 1862 r. otwarto gazownię miejską i rozpoczęto szereg inwestycji komunalnych, których szczyt nastąpił na początku XX wieku.

W roku 1870 miasto liczyło około 13,5 tys. mieszkańców i miało stałą tendencję wzrostu. W 1939 roku, przed wybuchem II wojny światowej, Koszalin liczył już 33,5 tys. mieszkańców⁹. Był miastem typowym, urzędniczo - drobnomieszczańskim i tylko w niektórych okresach (np. przed I i II wojną światową) nabierał znaczenia miasta garnizonowego.

W końcu XIX wieku dominującym kościołem w Koszalinie był Kościół luterański, którego nabożeństwa odbywały się w średniowiecznym Kościele Mariackim, w budynku zajmowanym obecnie przez Bałtycki Teatr Dramatyczny, kościele zwanym Lutherhaus przy obecnej ulicy Franciszkańskiej, oraz w kompleksie budynków przy ulicy Orlej. Kościół staro-luterański zajmujący kaplicę św. Gertrudy.

W latach 1935 –1940 w Koszalinie aktywnie działało środowisko Kościoła Wyznającego, będącego opozycją antyhitlerowską, skupioną w kościele ewangelickim¹⁰.

Na mocy konstytucji pruskiej z 1850 roku, wprowadzającej równouprawnienie religijne w 1857 roku utworzono samodzielny ośrodek duszpasterski kościoła katolickiego, a od 1895 roku samodzielna parafię. W kościele katolickim skupieni byli głównie Polacy pracujący w miejscowej papierni, oraz żołnierze polskiego pochodzenia z garnizonu. Na przełomie XIX i XX wieku parafia ta liczyła 351 wiernych, natomiast w

---

⁹ Danuta Szewczyk (red.), *Koszalin od średniowiecza do współczesności*, Koszalin 2004, s. 67

¹⁰ Tamże, s. 67

roku 1939 było około 650 parafian na 34 tyś. mieszkańców miasta¹¹.

Po uchwaleniu edyktu emancypacyjnego dla żydów w 1812 roku powstał żydowski dom modlitwy, a w 1885 wybudowana została okazała synagoga, która została spalona w "Noc Kryształową" – 9/10 listopada 1938 roku¹².

Ponadto w XIX wieku w Koszalinie istniał kościół Irwinga i gmina nowoapostolska. Na początku XX wieku powstał kościół baptystyczny, metodystyczny i zielonoświątkowy, który po zdelegalizowaniu w latach 30-tych XX wieku przyjął nazwę Kościoła Aniołów Bożych¹³.

Podczas ostatniej wojny w mieście ulokowanych było kilka niewielkich obozów jenieckich i obozów pracy, w których więziono m.in. Włochów, Polaków i Francuzów. Miasto nie ustrzegło się alianckich nalotów, od których ucierpiała głównie papiernia.

W pierwszych dniach marca 1945 r. Koszalin został, niemal bez walki, zajęty przez Armię Czerwoną. Radzieccy żołnierze zniszczyli miasto w 40% i wywieźli większość wyposażenia fabryk i mienia komunalnego. Ludność niemiecka została zgrupowana w obozie i stamtąd etapami wysiedlona za Odrę, od 1945 roku do 1947 roku (około 70000). Przybywających do Koszalina osadników witały gruzy i kikuty wypalonych domów. Pierwsza grupa osadników do Koszalina przyjechała w marcu 1945 roku i pochodziła z okolic Gniezna, które objęło patronat nad Koszalinem. Napływająca ludność polska składała się z dwóch grup: osadników, którzy stanowili około 55% ogółu mieszkańców, przybyłych głównie z województw: poznańskiego, warszawskiego, miasta Warszawy i bydgoskiego, oraz repatriantów liczących 35,5% ogółu mieszkańców; pochodzili oni głównie z dawnych terenów wschodnich Polski, część repatriantów, 2,6% przybyła z państw Europy zachodniej. Ludność miejscowa stanowiła 6,7%¹⁴.

2.2. Współczesność religijna miasta¹⁵

Wraz z przejściem władzy w Koszalinie przez polską administrację, zaczęły stopniowo znikać z mapy wyznaniowej miasta wyznania protestanckie i katolicyzm stał się wyznaniem zdecydowanie dominującym w Koszalinie. Stało się tak, na skutek

---

¹¹ Tamże, s. 60

¹² Tamże, s. 61

¹³ Bogusław Drewniak, Henryk Lesiński (red.), *Dzieje Koszalina*, Poznań 1974, s. 64.

¹⁴ Tamże, s. 68 - 69

¹⁵ W tym opracowaniu zostały omówione wyznania i związki religijne występujące w Koszalinie z pominięciem kościoła baptystycznego, którego dzieje stanowią treść rozdziału 4.

masowych wysiedleń w latach 1945 – 1947 ludności niemieckiej i napływowi do miasta licznych osadników i repatriantów.

Po wojnie wiele protestanckich obiektów sakralnych została wyburzonych lub zmieniło swoje przeznaczenie. Celom innym niż sakralne służą obecnie: kaplica św. Gertrudy, budynek kościoła nowoapostolskiego – dziś klub nocny "Fregata", budynek dzisiejszego teatru, obiekty przy ulicy Orlej, Kaszubskiej i Harcerskiej. Bezpowrotnie zniknęły z miasta – dawny kościół baptystów, kościół irvingian, Luterhaus, a w ostatnich dniach kościół metodystyczny.

Rzymskokatolicy – W dniu 10.06.1945 roku została odprawiona pierwsza msza święta przez polskiego kapłana o. Nikodema Szałankiewicz, który przybył do Koszalina wraz z grupą osadników z Gniezna i zorganizował życie religijne w mieście. Oprócz kościoła Mariackiego, katolicy mieli do dyspozycji jeszcze dwie świątynie: pod wezwaniem św. Józefa przy ulicy Księdza Domina i św. Krzyża przy ulicy Franciszkańskiej. Ta sytuacja zachowała się aż do lat osiemdziesiątych, kiedy w Koszalinie ożywiło się budownictwo sakralne. Jako pierwszy stanął nowy kościół pod wezwaniem św. Krzyża (1976 – 1981), który został zbudowany w miejscu poprzedniego kościoła pod tym samym wezwaniem, wyburzonego bez stosownego zezwolenia. (W okresie przedwojennym znajdował się tu kościół luterński zwanym Lutherhaus pochodzący z początku XX wieku). W latach 1980 –1986 wybudowano kolejno: kościół św. Ducha nawiązujący wezwaniem do koszalińskiego kościoła w średniowieczu. W tym samym okresie (1984 – 1986) na terenie byłego cmentarza na Rokosowie¹⁶ wybudowano kościół pod wezwaniem św. Wojciecha, a w Wilkowie pod Koszalinem¹⁷ wybudowano (1981 – 1991) Wyższe Seminarium Duchowne. W ostatnich latach wybudowano kolejne nowe kościoły: św. Józefa Rzemieślnika¹⁸ i św. Kazimierza¹⁹, oraz adaptowano na kościół św. Ignacego Loyoli inny obiekt. Na Górze Chełmskiej została zbudowana kaplica pod wezwaniem Matki Boskiej Trzykroćprzeźwionej, zarządzana przez siostry z Szentszackiego Instytutu Sióstr Maryi i nawiązująca do średniowiecznego miejsca pielgrzymek. Najbardziej związany z miastem jest zakon o.o. Franciszkanów,

---

¹⁶ Rokosowo – południowo-wschodnia dzielnica Koszalina

¹⁷ Wilkowo – wieś położona w odległości 5 km od granicy miasta

¹⁸ przy ulicy Lechickiej – w południowej części miasta

¹⁹ Przy ulicy Oskara Lange na największym osiedlu miasta liczącym około 40 tyś. mieszkańców

pracujących w parafii pod wezwaniem św. Krzyża od 03.07.1947 roku. Wyznawcy religii katolickiej stanowią w Koszalinie około 70% wszystkich mieszkańców miasta²⁰.

Katolicy obrządku wschodniego – unici – Aż do lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku kościół ten był prześladowany i dopiero w 1971 roku, kardynał Stefan Wyszyński swoim dekretem ustanowił w Koszalinie parafię, która osobowość prawną miała tylko wobec Kościoła, dla państwa nie istniała. Sytuacja kościoła unormowała się dopiero w 1989 roku po wydaniu ustawy o stosunku państwa do kościoła. Od początku z parafia związany jest ksiądz Włodzimierz Pyrczak, korzystający z "gościnności" kościoła św. Józefa przy odprawianiu nabożeństw. Obecnie unici ukończyli budowę własnego kościoła przy ulicy Niepodległości. Liczba wyznawców w parafii wynosi około 900 osób²¹.

Prawosławni – Początki prawosławia w Koszalinie sięgają 1953 roku, kiedy przyznano jego wyznawcą obecnie zajmowany obiekt przy ulicy A. Mickiewicza. (dawna kaplica w średniowiecznym klasztorze). Faktycznie jednak działalność parafii rozpoczęto 01.08.1954 roku, kiedy przybył do Koszalina mitrat Dymitr Doroszkiewicz (1905 – 1981). W pierwszym okresie było w parafii 10 – 12 rodzin, mocno zróżnicowanych narodowościowo (Białorusini, Łemkowie, Ukraińcy, Rosjanie). W sierpniu 1958 roku, Sobór Biskupów powołał dekanat koszaliński w skład którego wchodziło 13 parafii. W pierwszych latach działalności prawosławni spotykali się z licznymi przejawami nietolerancji i wandalizmu ze strony mieszkańców miasta. Obecnie za sprawą dziekana i proboszcza księdza Mikołaja Lewczuka cerkiew nabrała godnego wyglądu, a ilość wiernych oscyluje wokół liczby 100 osób²².

Luteranie – Kościół ewangelicko-augsburski oficjalnie zarejestrowano w Koszalinie 1 lutego 1993 roku, lecz działalność kościoła datuje się znacznie wcześniej, gdyż od lat pięćdziesiątych odbywały się nabożeństwa w kościele metodystów, a od 1985 roku do 1993 roku wynajmowali na nabożeństwa kaplicę w Kościele Chrześcijan Baptystów. Wyznawcy niemieckojęzyczni pochodzą z Koszalina i okolic, a ich liczba wynosi kilkadziesiąt osób. Drugą grupę stanowią ewangelicy polskojęzyczni – w liczbie około 50 osób. Pierwsze nabożeństwo w języku polskim odbyło się 4 kwietnia 1983 roku w kaplicy kościoła baptystów. Obecnie ewangelicy stanowią w Koszalinie jedną grupę

---

²⁰ Eugeniusz Buczak (red.), *Koszalin współczesny*, Koszalin 1998, s. 75

²¹ Tamże, s. 76 - 77

²² Tamże, s. 76

wyznaniową. W chwili obecnej nabożeństwa odbywają się w kaplicy św. Gertrudy, a na ukończeniu jest nowy budynek kościoła przy ulicy Połczyńskiej²³.

Metodyści – Jednym z pierwszych osadników w Koszalinie był metodysta Wincenty Adamski, mający za zadanie zorganizowanie tutaj nowego zboru. Metodysci otrzymali początkowo budynek po byłym kościele nowoapostolskim (obecnie "Fregata"), gdzie zdołali odprawić tylko jedno nabożeństwo i obiekt został im odebrany. Przez kolejne lata trwała walka metodystów o odzyskanie ich przedwojennego kościoła przy ulicy Zwycięstwa, co skończyło się na krótko powodzeniem, mimo licznych szykan ze strony Armii Czerwonej i U.B. wobec Wincentego Adamskiego. W 1950 roku koszaliński zbor metodystów uniezależnił się od zboru słupskiego. W 1953 roku prawo własności zostało metodystą odebrane i budynek przeszedł na własność kościoła zielonoświątkowego. Współzarządzanie budynkiem trwało do 2005 roku, kiedy decyzja władz miejskich i przy proteście mieszkańców miasta budynek został zburzony, a kościół metodystów otrzymał wyremontowany i adaptowany na potrzeby sakralne budynek przy ulicy Józefa Piłsudskiego. Obecnie zbor liczy około 25 osób a pastorem zboru jest Artur Hajdeczko²⁴.

Adwentyści – Kościół Adwentystów Dnia Siódmego. Pierwsi adwentyści pojawili się w Koszalinie zaraz po wojnie, ale dopiero w latach pięćdziesiątych stworzyli zorganizowaną grupę wyznawców. Nie tylko w Koszalinie adwentyści słyną z działalności na rzecz zwalczania nałogów i propagowania zdrowego żywienia. W Koszalinie jest około 60 wyznawców tej wiary, kierowanych przez pastora Jacka Iglę. Kaplica adwentystów mieści się przy ulicy Energetyków²⁵.

Zielonoświątkowcy – Kościół istnieje w Koszalinie od 1953 roku i do ubiegłego roku zajmował główną część świątyni metodystów, będąc jego faktycznym właścicielem. Sprawa własności była od początku źródłem sporów między tymi kościołami. Kościół zielonoświątkowy stanowi jedną z najliczniejszych grup protestanckich w Koszalinie, dzięki działalności poprzedniego pastora i prekursora tego ruchu w Koszalinie - Jana Rutkowskiego i obecnego pastora Marka Kamińskiego i Marka Kurkielewicza. Obecnie liczba wyznawców sięga około 120 osób, głównie ludzi młodych²⁶.

---

²³ Tamże, s.76

²⁴ Tamże, s.77

²⁵ Tamże, s.77

²⁶ Tamże, s.77

Wolni Chrześcijanie – Placówka zboru powstała w Koszalinie w 1986 roku, budowę domu zborowego został zakończony w 1988 roku, a zbor założono oficjalnie w marcu 1990 roku. Założycielem i organizatorem zboru tego wyznania jest pastor Alfred Pastucha. Zbor liczy 120 wiernych²⁷

Kościół Boży w Chrystusie – w Koszalinie znany jako Centrum Chrześcijańskie "Woda Życia". Centrum wywodzi się z katolickiej grupy młodzieży działającej uprzednio przy kościele św. Krzyża w grupach "Oazy". Młodzi ludzie chcący poznawać Pismo Święte i zmieniając swoje myślenie zmuszeni byli odejść z kościoła katolickiego i początkowo korzystali z gościnności baptystów, w ich kościele odprawiali nabożeństwa i czuwania. W listopadzie 1997 roku kościół został oficjalnie zarejestrowany. Kościół ma swoją siedzibę przy ulicy Władysława IV. Od początku liderem i pastorem kościoła jest Dariusz Paweł Godawa²⁸.

Kościół Chrystusowy – w Koszalinie istnieją dwa zbory Wspólnoty Kościołów Chrystusowych.

Pierwszy zbor przekształcił się w październiku 2000 roku ze stacji misyjnej zboru kołobrzесьkiego. Początkowo spotkania odbywały się w mieszkaniach prywatnych, a następnie w wynajętym budynku przy ulicy Morskiej. Główne kierunki działania zboru to głoszenie ewangelii na ulicach Koszalina. Swoją działalność wzorują na wersetach z Dz.Ap. 2. Pastorem i założycielem zboru jest Piotr Kiciński, a zbor zrzesza około 30 członków²⁹.

Drugi zbor stanowi Społeczność Mesjańska skupiająca głównie osoby pochodzenia żydowskiego. W 2004 roku z inicjatywy Lucjana Burgieła i Stanisława Kotlińskiego powstała stacja misyjna zboru w Koszalinie, która w listopadzie 2005 roku przekształciła się w samodzielny zbor. Społeczność Mesjańska zajmuje się głównie głoszeniem ewangelii wśród narodu żydowskiego. Jest to pierwszy mesjański zbor w powojennej Polsce. Pastorem zboru jest Stanisław Kotliński, a w chwili obecnej zarejestrowanych jest około 120 członków³⁰.

Świadkowie Jehowy – Pojawili się w Koszalinie zaraz po zakończeniu wojny i rozpoczęli współpracę z niemieckimi wyznawcami tej wiary. Przez długi lata ich

---

²⁷ Tamże, s. 77.

²⁸ Tamże, s. 78.

²⁹ Kronika Kościoła Zborów Chrystusowych w Koszalinie, s. 6.

³⁰ Na podstawie informacji udzielonej przez Stanisława Kotlińskiego – pastora zboru.

działalność była nielegalna i narażona na represje i nietolerancję. W chwili obecnej ich liczba stanowi ponad tysiąc osób mieszkających w Koszalinie i okolicy. Po zalegalizowaniu wyznania, świadkowie Jehowy nie muszą już spotykać się w prywatnych mieszkaniach, gdyż mają w mieście sześć zborów i trzy Sale Królestwa (Wąwozowa, Lechicka, Rokosowo). Działalność tego wyznania jest ekspansywna, ze stałym wzrostem liczby wiernych³¹.

W Koszalinie mieszkają również wyznawcy innych wyznań takich jak: Kościoła Polskokatolickiego (najbliższa parafia jest w Bukowie Morskim około 25 km od Koszalina w kierunku Darłowa), Hare Kriszna, oraz stowarzyszenia Różokrzyżowców, jednak nie posiadają swoich miejsc zgromadzeń na terenie miasta Koszalina.

---

³¹ Tamże, s. 77

3. Baptyzm na Pomorzu

3.1. Kim są baptyści?

Baptyści są biblijnymi chrześcijanami, którzy swą wiarą i życiem wzorują się na zasadach podanych w Biblii³². Podkreślają prawdy chrześcijaństwa apostoelskiego rzadko przestrzegane przez innych:

- uważają, że zbawienie jest darem łaski Bożej i nie może być zasłużone, lecz przyjęte poprzez upamiętanie się człowieka z grzechu.
- Nawołują do świadomego i zdecydowanego oddania serca Jezusowi Chrystusowi.
- Wyznają, że życie z Jezusem Chrystusem jest źródłem szczęścia, pokoju i radości.
- Uważają Pismo Święte za jedyną normę swojej wiary i praktyki.
- Uznają chrzest wierzących przez zanurzenie w wodzie w wieku świadomym, jako akt posłuszeństwa Jezusowi Chrystusowi, tym samym sprzeciwiają się chrzczeniu dzieci i niemowląt, które nie są w stanie świadomie wierzyć i podejmować decyzje.
- Uważają, że zbawienie jest dla każdego, kto wierzy; jest ono osobistą sprawą indywidualnego przeżycia i osobistej odpowiedzialności przed Bogiem.
- Uważają, że następstwem wolności religijnej jest przekonanie, że państwo nie powinno sprawować kontroli nad kościołem, a kościół nie powinien dążyć do zwierzchnictwa nad państwem.

Posiadanie takich przekonań i ich odważne realizowanie jest obowiązkiem każdego baptysty³³

3.2. Kontekst historyczny baptyzmu

3.2.1. Początki baptyzmu w Europie i na ziemiach niemieckich

Początki baptyzmu na świecie wiążą się z Reformacją jako ogólnoeuropejskim ruchem postulującym odnowę chrześcijaństwa. Baptyści podobnie jak pozostali protestanci pragnęli życia opartego na nauce Biblii. Chcąc odtworzyć nowotestamentowy wzór Kościoła doszli do przekonania, że musi składać się z ludzi posiadających osobistą wiarę w Jezusa Chrystusa, przystępujących dobrowolnie do lokalnej wspólnoty

---

³² Tadeusz Zieliński, *Baptyści – kim są?*, S.P. 4.2004, s. 23.

³³ Konstanty Wiazowski, *Siedem cech kościoła baptystycznego*, S.P. 2.2000, s.15.

chrześcijan i przyjmujących w sposób świadomy chrzest wodny jako zewnętrzne wyznanie ich wiary.

Pierwszy zbor baptystów powstał około 1611 roku w Spatefield pod Londynem³⁴, założony przez powracających z Holandii emigrantów angielskich, którzy w wyniku własnych poszukiwań i kontaktu z wywodzącego się z pierwszej połowie XVI wieku, pokrewnego baptystom ruchu anabaptystycznego, postanowili utworzyć na ziemi brytyjskiej zbor świadomie wierzących ludzi, ochrzczonych na wyznanie swojej wiary. W 1660 roku na terenie Anglii było około 300 zborów baptystycznych³⁵

Na kontynencie europejskim pierwsze zbory baptystów powstały dopiero w XIX wieku, a więc po upływie dwustu lat od powstania pierwszego zboru w Anglii. Było to związane z dostępnością Pisma Świętego w językach narodowych i powstającymi na tym tle kręgami ludzi przebudzonych do jego czytania. Pierwsza taka grupa pojawiła się we Flandrii pod koniec wojen napoleońskich. Rolnik ze wsi Nimain znalazł w zakamarkach swojego starego domu Biblię w języku francuskim pochodzącą z czasów hugenockich, którą wraz ze swoimi sąsiadami zaczął czytać. Do tej grupy trafił angielski żołnierz, który był członkiem zboru baptystów. Znając język niemiecki dzielił się z nimi swoimi doświadczeniami z życia z Chrystusem i przemyśleniami odnośnie Pisma Świętego. Po jego odjeździe, wieś odwiedził szwajcarski ewangelista – Henry Pyt w 1819 roku i pod jego wpływem powstał tu zbor ewangelicko-reformowany, którego znaczna część przyjęła chrzest na wyznanie wiary w pobliskiej rzece. W ten sposób w 1820 roku powstał pierwszy zbor baptystyczny we Francji. Z tego zboru pochodzą pionierzy francuskiego ruchu baptystycznego: Kazimierz Rostan, Józef Thieffry i Jan Cretin. Następnie z Francji idee baptyzmu przeniknęły do francuskojęzycznej części Belgii i Szwajcarii³⁶.

Największe jednak znaczenie dla rozwoju baptyzmu na kontynencie europejskim miało powstanie tego wyznania na terenie Niemiec. Pionierem baptyzmu na tych terenach był urodzony w 1800 roku w Varel, mieście położonym w Oldenburgu John Gerard Oncken. W wieku trzynastu lat, wraz z ojcem zamieszany w obalenie rządów napoleońskich, musiał emigrować do Anglii. Po śmierci ojca zamieszkał jako praktykant w domu szkockiego kupca, gdzie poznał kościół prezbiteriański i jego pobożność.

---

³⁴ Tadeusz Zieliński, *Kościół Baptystyczny – orędzie i działalność*, Warszawa 2003, s. 69.

³⁵ Ireneusz Dawidowicz, *Historia baptyzmu w Białymstoku*, WBST praca licencjacka 2004, s. 6-7.

³⁶ Krzysztof Bednarczyk, *Historia zborów baptystów w Polsce do 1939 roku*, Warszawa 1997, s. 24.

Później przeniósł się do Londynu i zamieszkał u pobożnej rodziny independentów³⁷. Pod wpływem nabożeństw w ich kaplicy przeżył nawrócenie do Chrystusa. Po wysłuchaniu kazania w kaplicy metodystycznej na temat ósmego rozdziału Listu do Rzymian, postanowił poświęcić się głoszeniu Ewangelii i działalności misyjnej. Swoją pracę rozpoczął od zakupienia za zaoszczędzone pieniądze traktatów i rozpowszechnianiu ich. W 1823 roku przez organizację misyjną The Continenta Society został wysłany do Niemiec jako misjonarz angielskiego kościoła reformowanego. Osiedlając się w Hamburgu przyłączył się do zboru Angielskiego Kościoła Reformowanego, oraz rozpoczął aktywną działalność religijną w posiadany przez siebie sklepie. Pod wpływem głoszonych przez niego kazań nawrócił się jego późniejszy współpracownik C.F. Lange. Popularność kazań głoszonych przez Johna Gerarda Onckena spowodowała, że władze Hamburga zakazały dalszych zebrań w kaplicy. Po zamknięciu kaplicy i zakazie głoszenia Słowa przez Johna Gerarda Onckena rozpoczął on głoszenia Ewangelii na ulicach. Pod wpływem czytania Nowego testamentu uformowało się jego przekonanie odnośnie niewłaściwego chrztu niemowląt, omówił więc ochrzczenia swojego pierwszego dziecka. W 1829 roku nawiązał kontakt z angielskimi baptystami. Przekonany coraz bardziej o słuszności chrztu dorosłych w 22 kwietnia 1834 roku John Gerard Oncken wraz ze swoją żoną i pięcioma przyjaciółmi przyjął chrzest przez zanurzenie w rzece Łabie z rąk należącego do Baptistycznego Towarzystwa Misyjnego profesora kolegium w Hamilton – Barnasa Searsa. W następnym dniu powstał w Hamburgu pierwszy zbor baptystyczny na ziemi niemieckiej. John Gerard Oncken został jego pierwszym pastorem. W toku dziesięcioletniej działalności Johna Gerarda Onckena, zbor ten wzrósł do 380 osób (1845). W 1851 roku na terenie Niemiec było już 41 zborów grupujących 3746 osób, zatrudniających 137 nauczycieli szkółek niedzielnych, którzy uczyli 1035 uczniów. Przełomowym momentem w rozwoju baptyzmu w Niemczech było założenie w 1880 roku w Hamburgu seminarium. W 1863 roku liczba baptystów wzrosła do 11.275 członków, a przed I wojną światową liczyli oni 45.275 osób w 213 zborach³⁸.

John Gerard Oncken założył na kontynencie europejskim również pierwszą szkołę niedzielą, zapoczątkował baptystyczne wydawnictwo i doprowadził do powstania Niemieckiej Unii Zborów Baptistycznych. Rozpowszechnił miliony egzemplarzy Biblii i traktatów misyjnych. Prowadził ewangelizacje i zakładał nowe zbory w krajach

---

³⁷ Tamże, s. 25.

³⁸ Tamże, s. 26.

nadbałtyckich, w Rosji, w Austrii i na Bałkanach. Pierwszymi zborami wielkomijskimi w Niemczech były: Berlin – 1837 roku; Stuttgart – 1838 roku.

3.2.2. Baptyzm na Pomorzu Zachodnim i Środkowym

Pierwszym miastem na Pomorzu Zachodnim w którym powstał ruch przebudzeniowy był Szczecin. Od 1844 roku skupiał się on wokół Jana Fryderyka Klaudera. Poprzez czytanie Pisma Świętego przeżył nawrócenie i rozpoczął głoszenie Ewangelii. Szybko doszedł do przeświadczenia o niewłaściwych praktykach chrztu dzieci i niemowląt.

Na początku 1846 roku przeczytał w lokalnej prasie wzmiankę o powstaniu zboru baptystów w Berlinie i w imieniu swojej grupy biblijnej napisał tam o swoich poszukiwaniach Prawdy. Zbór berliński wysłał do Szczecina swoich przedstawicieli w celu podjęcia nauczania. Efektem kontaktów Jana Fryderyka Klaudera ze zbozem w Berlinie było przyjęcie przez niego chrztu po złożeniu świadectwa wiary 28 stycznia 1848 roku. Jednocześnie został ordynowany do udzielania chrztu innym wierzącym, oraz do przeprowadzania Wieczery Pańskiej wśród nich. W dniu 8 lutego 1846 roku w Zalewie Szczecińskim odbył się chrzest ośmiu osób, a do końca półrocza przyjętych do zboru zostało 120 osób³⁹. W tym samym roku powstał w Szczecinie drugi zbór baptystyczny. W wyniku powodzenia w pracy misyjnej Jan Fryderyk Klauder zaczął głosić nauki sprzeczne z Pismem Świętym, kiedy nie przyjął napomnień, część zboru za zgodą centralnego zboru w Hamburgu oddzieliła się, tworząc nowy zbór na zasadach biblijnych. Obydwa zbory rozwijały się, jednak następowała migracja wiernych pomiędzy nimi. W 1849 roku zbory połączyły się ponownie.

Zbór szczeciński był zbozem misyjnym, dzięki niezwyklej ofiarności członków, rozszerzał swoją działalność i tworzył liczne placówki misyjne na Pomorzu. Takie placówki powstały w Reczu [*Reetz*], Szolwinie, Miszewie, Miastku [*Rummelsburg*]. Powstawaniu nowych placówek i zborów towarzyszyło prześladowanie ze strony władz kościelnych i związanych z nimi władz państwowych. Jednak nie zatrzymało to rozwoju ruchu baptystycznego na Pomorzu Zachodnim i Środkowym.

W 1841 roku jako pierwsza usamodzielniała się placówka w Miastku, a następnie w 1856 roku w Reczu (pod przewodnictwem pastora J.Wiehlera).

W maju 1841 roku John Gerard Oncken z Hamburga udzielił chrztu 35 osobom z miejscowości Czarne koło Szczecinka [*Hammerstein*] po wyłożeniu im biblijnych zasad

wiary, a do końca roku chrzest przyjęło następne 32 osoby. W ten sposób powstał tam zbor baptystyczny⁴⁰. Powstanie tego zboru wiązało się z głębokim przebudzeniem duchowym jakie miało miejsce w tych okolicach około 1820 roku związanym z arystokratycznym rodem von Below. Bracia von Below pod wpływem czytania Pisma Świętego tworzyli kręgi biblijne w swoich posiadłościach na Pomorzu Środkowym. Ponieważ ludzie głodni byli duchowej społeczności z Bogiem na spotkaniach tych gromadziło się często ponad tysiąc osób. Kościół Ewangelicki przeszkadzał w tych zgromadzeniach nasyłając żandarmerię, dopiero skarga do króla pruskiego Fryderyka Wilhelma III zmniejszyła uciążliwe represje. Zbor w Czarnym w 1851 roku połączył się ze zbozem w Miastku w organizacyjną całość i liczył łącznie około 211 członków⁴¹. Jednak w 1893 roku obydwie zbory przestały istnieć.

Zbor w Reczu rozwijał się bardzo intensywnie i na koniec 1867 roku liczył już 306 członków⁴². Fala silnego przebudzenia miała tu miejsce w 1864 roku. Efektem działalności zboru w Reczu było powstanie placówek w Pełczycach, Barlinku [*Berlinchen*], który usamodzielniał się w 1869 roku⁴³. Misja zboru w Reczu obejmowała powiaty Choszczno, Stargard, Darłowo, Drawsko, Białogard, Koszalin i Wałcz w których urządziła nabożeństwa i spotkania biblijne. Powstające w wyniku tego placówki usamodzielniały się i tworzyły własne placówki.

Wszystkie te powstające zbory były pracą misyjną założonego w 1846 roku zboru w Szczecinie. Głównymi misjonarzami na tych terenach poza Johnem Gerardem Onckenem i Janem Fryderykiem Klauderem byli: J. Wichler, F. Liebig, A. Kuhn i J. Schreder.

W przeddzień wybuchu II wojny światowej (na dzień 31.12.1938 roku) na Pomorzu Zachodnim i Środkowym istniały następujące zbory⁴⁴:

Lp.	Miejscowość	Pastor	Rok powstania	członków na 31.12.1938
1.	Białogard <i>Belgard</i>	F. Edel	1892	219
2.	Barlinek <i>Berlinhen</i>	E. Maier	1869	235
3.	Bytów <i>Butow</i>	C.H. Meller	1886	242
4.	Drawsko <i>Dramburg</i>	A. Barenfanger	1902	275

³⁹ Krzysztof Bednarczyk, *Historia zborów baptystów w Polsce do 1939 roku*, Warszawa 1997, s. 27-28.

⁴⁰ Tamże, s.37-38

⁴¹ Eduard Kupscha, *Historia baptystów w Polsce 1852-1932*", tłum. Zygmunt Karczewski – wydanie zeszytowe, zeszyt 3, s. 2.

⁴² Krzysztof Bednarczyk, *Historia zborów baptystów w Polsce do 1939 roku*, Warszawa 1997, s. 39.

⁴³ "Jahrbuch 1938" des Bundes der Baptistengemeinden in Deutschland, Hamburg 1939, s.51.

⁴⁴ Tamże, s. 50.

5.	Kołobrzeg <i>Kolberg</i>	E. Schulz	1916	280
6.	Koszalin <i>Koslin</i>	W. Strauchmann	1923	131
7.	Recz <i>Reetz</i>	R. Herwing	1880	238
8.	Stargard <i>Stargard</i>	F. Porath	1922	165
9.	Szczecin I <i>Stettin</i>	H. Weinert	1846	623
10.	Szczecin II <i>Stettin-Grabow</i>	H. Heeren	1905	624
11.	Szczecin III <i>Stettin-Bethel</i>	R. Fating	1924	158
12.	Słupsk <i>Stolp</i>	A. Majewski	1905	451
13.	Polanów <i>Pollnow</i>	K. Dorr	1937	111

3.3. Baptyzm w Polsce współczesnej

Współczesny Kościół Chrześcijan Baptystów w Polsce liczy ponad 4300 pełnoprawnych członków (osób świadomie ochrzczonych na wyznanie wiary) co czyni ogółem wspólnotę skupiającą około 9000 wiernych (razem z dziećmi i sympatykami). Posiada 70 lokalnych zborów skupionych w 9 okręgach (Białostocki, Centralny, Dolnośląski, Gdański, Lubelski, Mazurski, Południowy, Pomorski i Śląski)⁴⁵.

Kościół posiada ustrój demokratyczny to znaczy: wszystkie władze wybierane są w demokratycznych wyborach⁴⁶.

Stosunki pomiędzy Państwem Polskim a Kościołem Chrześcijan Baptystów reguluje ustawa z dnia 30 czerwca 1995 roku o stosunku Państwa do Kościoła Chrześcijan Baptystów w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. nr 97 poz. 480). Ustawa stanowi gwarancję swobody realizowania misji Kościoła i jego równouprawnienie z większościami Rzymskokatolickim Kościołem w Polsce.

Celem kształcenia kadr kościołów prowadzi Wyższe Baptystyczne Seminarium Teologiczne w Warszawie. Korzysta również z kształcenia w sekcji ewangelicznej Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Organem prasowym Kościoła jest miesięcznik "Słowo Prawdy".

Kościół Chrześcijan Baptystów jest członkiem Polskiej Rady Ekumenicznej.

⁴⁵ Tadeusz J. Zieliński, *Kościół Baptystyczny, orędzie i działalność*, Warszawa 2003, s.68.

⁴⁶ *Podstawowe Przepisy Kościoła Chrześcijan Baptystów w Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1996

4. Dzieje baptystów w Koszalinie

4.1. Zbór w Koszalinie do 1945 roku

Pierwsze działania ewangelizacyjne ruchu baptystycznego w Koszalinie przypadają na rok 1875, jednak szczególna działalność rozpoczęła się dopiero w 1890 roku⁴⁷. Istniejący w Szczecinie zbór baptystów w tym czasie rozwijał się bardzo dynamicznie i rozszerzał swą pracę w placówkach na terenie Pomorza Zachodniego. W 1856 roku utworzył placówkę w miejscowości Recz⁴⁸ położonej na ówczesnej granicy Pomorza i Brandenburgii. Przewodniczącym powstałego tam zboru został J. Wichler, który służąc na tym stanowisku 33 lata zajmował się pracą misyjną na Pomorzu Zachodnim i Środkowym. Owocem jego misyjnej działalności było utworzenie placówek między innymi w Białogardzie⁴⁹ w 1870 roku. Do tej placówki przeniósł się z Recza współpracownik J. Wichlera – F.W. Nickel. W tym czasie w Białogardzie było już około 35 wyznawców baptystów. Rozwijając dalej działalność misyjną F. W. Nickel dotarł do Koszalina .

W Koszalinie w 1875 roku odbyło się pierwsze spotkanie ewangelizacyjne przeprowadzone przez kaznodzieję F.W. Nickela, jednak szczególna działalność rozpoczęła się dopiero w latach dziewięćdziesiątych XIX wieku.

W 1892 roku w Białogardzie powstał samodzielny zbór, któremu przewodniczył F.W. Nickel. Nowopowstały zbór zaczął bardzo dynamicznie rozwijać działalność ewangelizacyjną w Koszalinie. W 1900 roku w okolicach Koszalina – we wsi Niedalino (Nedlin-Ausban) i Strzekęcín (Buschbarg) oraz w majątku rodziny Wendet odbywały się pierwsze nabożeństwa baptystów. Pierwsze zgromadzenia modlitewne w samym Koszalinie odbyły się również w 1900 roku w mieszkaniach prywatnych rodzin Sehneider, Guse i Schroder. Na tych nabożeństwach służyli kaznodziejowie: F.W. Nickel, Liehl, Beyer, Pfannstichl i Bombeck. Rozwój wspólnoty następował w bardzo szybkim tempie, już w roku 1907 został wynajęty lokal przy ul. Młyńskiej (*Muhlentorstrasse 44*) w Koszalinie. W 1918 roku została oficjalnie powołana koszalińska filia zboru w Białogardzie licząca 44 członków, a 9 września 1923 roku

---

⁴⁷ „Historia zboru Miejscowość Koszalinie” spisana przez anonimowego autora niemieckiego, znajdująca się w Archiwum Zboru w Koszalinie, s. 1-3.

⁴⁸ Miejscowość odległa od Koszalina o około 140 km w kierunku południowo-zachodnim

⁴⁹ Miejscowość odległa od Koszalina o około 30 km w kierunku zachodnim

przekształciła się w samodzielny zbor liczący już 113 członków. Liczba członków wzrastała bardzo dynamicznie i na koniec 1923 roku było ich już 165 osób⁵⁰.

Pierwszym kaznodzieją zboru w Koszalinie został J. Kunka i sprawował tę funkcję do 1925 roku. W tym czasie zbor opiekował się czterema placówkami: w Mokrym (*Mocker*), Ratajkach (*Ratteick*), Świeszynie (*Schwessin*) i w Wyszecborzu (*Soijdel*) liczącymi po 16 członków każda⁵¹

W 1927 roku przewodnictwo zboru objął Otto Kruger – absolwent Seminarium Kaznodziejskiego w Hamburgu i zarządzał zborom do 1932 roku. W tym czasie został zakupiony plac pod budowę Domu Modlitwy przy ulicy Podgrodzie (*Runden Teich 21*)⁵². W lipcu 1928 roku rozpoczęto budowę kaplicy. Uroczystość otwarcia Domu Modlitwy miała miejsce 16 grudnia 1928 roku, a zbor w tym czasie liczył już 219 członków⁵³

Następnym i ostatnim kaznodzieją zboru baptystycznego baptystów niemieckich w Koszalinie był W. Stranchmann, który przewodniczył zborowi w latach 1932 – 1945. W roku 1939, tuż przed wybuchem wojny, zbor koszaliński liczył około 500 członków⁵⁴.

W 1945 roku, po zakończeniu II wojny światowej ludność niemiecka z Koszalina i okolic została przesiedlona na ziemie niemieckie, w okolicy Koszalina pozostała jedna niemiecka rodzina baptystyczna we wsi Tychowo, która z czasem nawiązała kontakt ze zborom w Jamnie, a następnie również przesiedliła się do Niemieckiej Republiki Federalnej.

Po niemieckich baptystach w Koszalinie pozostał tylko budynek Domu Modlitwy, który decyzją Miejskiej Rady Narodowej w Koszalinie rozebrano we wrześniu 1949 roku, mimo, że był w dobrym stanie i obiecano jego zwrot⁵⁵.

---

⁵⁰ "Jahrbuch 1923" des Bundes der Baptistengemeinden in Deutschland, Hamburg 1924, s.21.

⁵¹ „Historia zboru Miejsowość Koszalinie” spisana przez anonimowego autora niemieckiego, znajdująca się w Archiwum Zboru w Koszalinie. Niestety nie zachowały się żadne inne dokumenty archiwalne dotyczące tego wydarzenia.

⁵² Na tym samym placu znajduje się obecna kaplica Kościoła Baptystów w Koszalinie.

⁵³ "Jahrbuch 1938" des Bundes der Baptistengemeinden in Deutschland, Hamburg 1939, s. 26.

⁵⁴ według informacji uzyskanej przez kazn. M. Łukszę (był kaznodzieją zboru w Koszalinie w latach 1947-1975) od kaznodziei O. Krugera.

⁵⁵ Eugeniusz Buczak (red.), "Koszalin współczesny", Koszalin 1998, s.76

4.2. Zbór w Koszalinie po II Wojnie Światowej

4.2.1. Zbór w Rudce – korzenie duchowe zboru koszalińskiego

Rudka – wieś położona 18 km na wschód od Chełma Lubelskiego, przy ujściu rzeki Uherki do Bugu. W 1924 roku w tej wiosce dokonało się niezwykle przebudzenie duchowe. Pierwszymi mieszkańcami wsi, którzy uwierzyli byli: Antoni Borowik i Andrzej Maksymiuk. Wiosną 1923 roku odbyło się w Rudce nabożeństwo ewangelizacyjne przeprowadzone przez brata Wacława Kozieja⁵⁶⁵⁷. W czasie tego nabożeństwa wiele osób oddało swoje życie Jezusowi. W 1924 roku chrzest w rzece Uherce przyjęło 89 osób. Odbyły się trzy chrzty: 13 lipca – chrzest przyjęło 30 osób; 24 sierpnia – 40 osób; 19 września – 19 osób. Podczas pierwszego chrztu w nabożeństwie uczestniczyło około 3 tysiące osób⁵⁸.

Wszystko to świadczy o wielkości duchowego przebudzenia. We wsi ustały wszelkie świeckie zabawy, na polach i drogach rozbrzmiewały chrześcijańskie pieśni, a ludzie w domach i w drodze do pracy czytali Pismo Święte⁵⁹. Przebudzenie bardzo szybko przeniosło się do innych miejscowości jak: Siedliszcze, Uhrusk, Zbereże, Wola Uhruska, Wólka Uhruska. Ludność całymi dniami żyła sprawami zbawienia i naśladowania Chrystusa⁶⁰.

Rolę kaznodziei tego szybko wzrastającego zboru pełnił najpierw kolporter biblijny – Ignacy Karczewski, a później Piotr Kraszenin z Grodna, który sprawował tę funkcję przez 2 lata. Przyczynił się on w znacznym stopniu do uporządkowania kwestii prawnych w stosunkach z ówczesnymi władzami państwowymi. W 1925 roku zgromadzono fundusze na budowę domu modlitwy i rozpoczęto budowę na gruncie należącym do Gabriela Borowika. Zbór liczył w tym czasie 140 członków w tym 40 osobowe koło młodzieży, oraz chór⁶¹. W 1926 roku oddano do użytku niezupełnie jeszcze wykończony Dom Modlitwy.

Po wyjeździe Piotra Kraszenina zbór pozostał bez kaznodziei. Brak poprawnego nauczania biblijnego i wychowania zborowego sprawił, że po wygaśnięciu pierwszego

---

⁵⁶Michał Popko, *Jubileusz 50-lecia zboru w Rudce*, Kalendarz Słowa Prawdy 1977, Warszawa 1977 s. 109.

⁵⁷Krzysztof Bednarczyk, *Historia zborów baptystycznych w Polsce do 1939 roku*, Warszawa 1997 s. 208.

⁵⁸Michał Popko, *Jubileusz 50-lecia zboru w Rudce*, Kalendarz Słowa Prawdy 1977, Warszawa 1977 s. 110.

⁵⁹Nagranie magnetofonowe zawierające wspomnienia brata Michała Huryna znajdujące się w zbiorach prywatnych jego córki – Haliny Deneka ze zboru w Koszalinie.

⁶⁰Michał Huryn, *Jubileusz mojej wiary*, S. P. 7-8/1974, s. 27-28.

⁶¹Michał Popko, *Jubileusz 50-lecia zboru w Rudce*, Kalendarz Słowa Prawdy 1977, Warszawa 1977 s. 111.

ognia przebudzenia duchowego w zborze nasiliły się obce wpływy i pojawiły problemy obyczajowe. Wielu członków przeżywało upadek duchowy, dlatego, kiedy w okolicy pojawili się Badacze Pisma Świętego, pociągnęli wielu członków zboru do swoich grup. Wszystkie te wewnętrzne trudności spowodowały w roku 1929 liczne wyłączenia członków i tym samym zmniejszenie liczebności zboru.

Od 1930 roku zbozem kierował kaznodzieja Michał Popko. Dołożył on wiele starań w wykończenie i wyposażenie Domu Modlitwy, zyskał sobie zaufanie zboru i wiele pracy poświęcił na uporządkowanie spraw wewnętrznych w zborze. Do roku 1936 zbór pod jego kierownictwem malał poprzez liczne wyłączenia martwych duchowo członków z powodu niemoralnego życia i obojętności wobec zboru (statystyka: 1931 r. – 114 członków; 1936 r. – 87 członków)⁶².

W 1934 roku zakupiony został nowy plac i tam przeniesiono dotychczasowy Dom Zborowy oraz wybudowano dom mieszkalny dla kaznodziei zboru.

W latach 1930 – 1939 działał chór zborowy i koło młodzieżowe. Organizowano regularne uroczystości i ewangelizacje. Spotkania odbywały się nie tylko w Rudce, ale również w Hniszowie, Rudzie, Siedliszczach, Uhrusku, Woli Uhruskiej i Zbereżu.

W 1939 roku kaznodzieja Michał Popko przekazał kierownictwo zboru Mikołajowi Dubowemu przy stanie 95 członków. Mikołaj Dubowy prowadził zbór przez lata wojny. Mimo trudnego okresu zbór wzrastał i odbywały się liczne chrzty. Nadal istniało koło młodzieżowe i chór. W okresie okupacji zborownicy udzielali schronienia licznym uciekinierom z Warszawy, z narażeniem życia przechowywali w swoich domach dzieci żydowskie, utrzymywali ścisłe kontakty z jeńcami radzieckimi, którzy pracowali przy budowie umocnień wojskowych nad Bugiem, podtrzymywali ich na duchu, dostarczali żywność i literaturę chrześcijańską.

W czasie działań wojennych Dom Modlitwy został zdemolowany, a biblioteka zborowa zniszczona. W ostatnich latach wojny zbór liczył 100 członków.

Po zakończeniu wojny i wyjeździe Mikołaja Dubowego z Rudki, zbór pozostał bez kaznodziei, a jednak co roku odbywały się chrzty. W maju 1947 roku odbył się w Rudce pierwszy po wojnie Zjazd Młodzieży z wielu zborów w Polsce. Na dzień 13 lipca wyznaczono chrzest 7 nowych członków, jednak nie wszystkim było dane go przyjąć w

---

⁶²Tamże, s. 115.

tym dniu. Przyjęły go tylko 3 osoby. Dnia 6 lipca tego samego roku w niedzielę odbyło się ostatnie nabożeństwo całego zboru w Rudce.

Następnego dnia, 7 lipca 1947 roku większość zborowników otrzymała nakaz ówczesnych władz, który zmusił ich do wyjazdu z rodzinnej miejscowości na Ziemię Odzyskane. Tego dnia z całym dobytkiem wyjechali z rodzinnej miejscowości do Chełma. W Rudce pozostało tylko kilkunastu baptystów⁶³. Kiedy w wagonach oczekiwali na odjazd w nieznaną wielu braci z Chełma i pozostających w Rudce odwiedzało ich i podtrzymywało na duchu. Na pożegnanie młodzież pozostająca w Rudce odśpiewała wygnañcom pieśń "Do widzenia kraju mój" i pełni gorczy oraz łez wyruszyli pociągiem z Chełma do Warszawy, a potem na zachód. Przywieziono ich na Pomorze Zachodnie, i tam od początku rozpoczynali życie na nowym miejscu⁶⁴. Ci którzy wyjechali stali się załącznikiem zboru w Jamnie koło Koszalina.

4.2.2. Powstanie i działalność zboru w Jamnie

Podróż grupy baptystów wysiedlonej z Rudki trwała tydzień. Wreszcie dnia 15 lipca 1947 roku wysiedleńcy z Rudki dotarli do Koszalina. Członkowie zboru mieli wielkie pragnienie by i tu na obcym terenie osiedlić się razem i założyć zbor, by wspólnie wychwalać Boga⁶⁵.

Do Koszalina z Rudki przyjechało 54 członków tego zboru wraz z rodzinami. Wszyscy zostali porozdzielani do siedmiu miejscowości odległych od siebie o około 50 kilometrów (Kamień Pomorski, Gryfice, Dąbrowa, Bobolice, Biały Bór, Maszkowo, Jamno). Najwięcej, bo aż osiem rodzin zamieszkało we wsi Jamno koło Koszalina.

Miejscowość Jamno leży na niewielkim wzniesieniu między Koszalinem a południowym brzegiem jeziora Jamno, od wschodu granice wytyczają rzeki: Unieście i Świdniczka, od zachodu – rzeka Dzierżeńcinka. Wieś położona jest w odległości 6 kilometrów w prostej linii na północ od Koszalina. Przed II wojną światową spośród 11 wsi należących do Koszalina, Jamno było najludniejsze i najbogatsze, liczyło bowiem

---

⁶³ Więcej na temat zboru w Rudce można przeczytać :

Aleksander Kircun, *Rudka*, S.P. 10/1960, s. 19,20,24.

Michał Popko, *Sami o sobie*, S.P. 2/1990, s. 9-12.

Konstanty Wiazowski, *Zbór w Rudce*, S.P. 9/1996, s. 32.

Andrzej Seweryn, Daniel Trusiewicz, *80-letnie dzieje zboru w Rudce*, S.P. 10/2004, s. 25;

Biuletyn Informacyjny Kościoła Chrześcijan Baptystów, 4/1994, s.20.

⁶⁴ Mikołaj Łuksza, Michał Huryn, Aleksandr Huryn, *Historia zboru w Jamnie (za okres 1947 – 1957 r.)*, maszynopis w zbiorach archiwalnych Zboru w Koszalinie, s.1.

⁶⁵ Tamże, s.1.

około 780 osób. Wojna nie zniszczyła starej zabudowy wsi i powojenni osadnicy zajmowali chaty i gospodarstwa łącznie z całym wyposażeniem⁶⁶.

Pierwszymi osadnikami z Rudki w Jamnie były rodziny Gozdeckich, Dmitruków i Stebelskich, potem dzięki życzliwości sołtysa Piotra Paczkowskiego zaczęły osiedlać się inne rodziny z Rudki: Borowików, trzy rodziny Maksymiuków i Hurynów⁶⁷. Tu zaczęły gromadzić się na wspólne modlitwy pod przewodnictwem brata Michała Huryna. Pierwsze nieoficjalne nabożeństwo odbyło się w sierpniu 1947 roku w domu braterstwa Anny i Bazylego Stebelskich. W nabożeństwie wzięło udział 10 osób. Nabożeństwo było obserwowane przez pozostałych mieszkańców wsi, dla których nabożeństwa inne niż msza w kościele katolickim były nieznane. Następne nabożeństwo w domu braterstwa Dmitruków poprowadził pastor z Kościoła Metodystycznego – Wincenty Adamski (jedyne w tym czasie Kościoła protestanckiego w okolicy). Po tych dwóch nabożeństwach wśród mieszkańców wsi składających się głównie z napływowej ludności z okolic Gniezna i Poznania, w większości katolików, wytworzyła się atmosfera nieufności i podejrzliwości oraz chęć pozbycia się innowierców ze wsi. Złożono doniesienie do Milicji Obywatelskiej, Michał Huryn, Bazyl Stebelski i Piotr Dmitruk zostali aresztowani i zabrani na posterunek w Mielnie w celu złożenia wyjaśnień odnośnie nielegalnych spotkań. Po przesłuchaniu komendant posterunku wypuścił ich i poradził, by zbor zwrócił się do Starostwa Powiatowego, Wydziału do Spraw Wyznań z prośbą o wydanie zezwolenia na odbywanie nabożeństw i zgromadzeń. Po tygodniu wydane zostało oficjalne pozwolenie na prowadzenie działalności religijnej⁶⁸. W środku wsi znajdował się przedwojenny kościół lutherański i w nim planowali zgromadzać się pierwsi baptyści z Jamna. Jednak gdy zaczęli starać się o jego zajęcie, wyznawcy rzymskokatolicy natychmiast go zajęli, gdyż byli większością wsi. Garstka baptystów zajęła na kaplicę pomieszczenie po sklepie obok piekarni, a ławki przeniesiono z kaplicy cmentarnej w Jamnie. W tej sali zaczęły odbywać się pierwsze oficjalne nabożeństwa. Zbór zajmował część budynku, a w pozostałej części mieszkały dwie rodziny nie związane ze zbozem. W tym czasie brat Michał Huryn, który pełnił funkcję przewodniczącego zboru, napisał w imieniu zboru do prezesa Naczelnej Rady Kościoła w Warszawie, prezbitera Aleksandra Kircuna list z prośbą o przyjazd do Jamna.

---

⁶⁶ Ewa Pilszka, *Wyspa kulturowa. Wieś Jamno pod Koszalinem*, Koszalin 2001, s. 7.

⁶⁷ Mikołaj Łuksza, Michał Huryn, Aleksandr Huryn, *Historia zboru w Jamnie (za okres 1947 – 1957 r.)*, maszynopis w zbiorach archiwalnych Zboru w Koszalinie, s. 2-3.

We wrześniu 1947 roku, w obecności prezb. Jana Pancewicza z Naczelnej Rady Kościoła odbyła się oficjalna uroczystość otwarcia kaplicy oraz pierwszy chrzest na tym terenie w jeziorze Jamno, do którego przystąpiły 3 osoby, które jeszcze w Rudce przygotowywały się do przyjęcia chrztu w dniu 13 lipca 1947 roku, ale nagły wyjazd przeszkodził im w tej uroczystości. Jednocześnie odbyła się uroczystość Święta Żniw. Michał Huryn w swoich wspomnieniach mówił: *...choć nie zbieraliśmy z naszych pól tego roku, to jednak dziękowaliśmy Bogu za wszystko czym nas obdarzył..*⁶⁹.

Od tej chwili liczy się data powstania zboru w Jamnie koło Koszalina. Została wybrana Rada Zboru, której przewodniczącym został Michał Huryn, zastępcą Piotr Dmitruk, a sekretarzem Bazyli Stebelski. Od tego czasu, jak pisze w swoich wspomnieniach brat Michał Huryn *...rozpoczęliśmy gorliwie i nieustannie pracować nad dziełem szerzenia Ewangelii...*⁷⁰.

W styczniu 1948 roku odbyła się pierwsza ewangelizacja w Jamnie, która przeprowadzili studenci seminarium baptystycznego w Malborku – Mikołaj Stebelski i Edmund Oświęcimko. Podczas ewangelizacji agresja wsi wobec wyznawców baptyzmu wzrosła; podczas nabożeństwa powybijano szyby w oknach kaplicy, wyłączono światło, rzucono kamieniami w młodzież. Czyniono to, by przeszkodzić w ewangelizacji i pozbyć się baptystów ze wsi. Praca zboru w tej sytuacji nie była łatwa i bezpieczna, ale rozwijała się pomyślnie.

We wrześniu 1948 roku odbył się drugi chrzest w zborze i tym razem z rąk prezbitera Stefana Andresa⁷¹ przyjęły go trzy osoby. Zbór powoli wzrastał, a ludzie przyzwyczajali się do nowych warunków życia. Nabożeństwa odbywały się dwa razy w każdą niedzielę, a zimą również dodatkowo w dni powszednie. Pod koniec 1948 roku członkowie zboru zwrócili się do Naczelnej Rady Kościoła z prośbą o skierowanie jednego z absolwentów Baptystycznego Seminarium Teologicznego w Malborku do pracy w zborze w Jamnie. Ze względu na rozległość terenu na którym mieszkali zborownicy Naczelna Rada przychyliła się do prośby i skierowała do pracy w Jamnie koło Koszalina absolwenta Seminarium Mikołaja Łukszę, któremu powierzono funkcję

---

⁶⁸ Zezwolenie z dnia 24 wrzesień 1947 rok wydane przez Starostwo Powiatowe Koszalińskie, podpisał wie-starosta E. Fudliński – arch. ZK, [segr. 1 – "Zbór w Jamnie – historia"].

⁶⁹ Nagranie magnetofonowe zawierające wspomnienia brata Michała Huryna znajdujące się w zbiorach prywatnych jego córki – Haliny Deneka ze zboru w Koszalinie.

⁷⁰ Michał Huryn, *Historia zboru w Jamnie – Koszalinie (1947-1977)*, S.P. 11/78 s. 26-29

⁷¹ Biografia Stefana Andresa – zob. A. Seweryn, *Zaangażowanie Kościoła Baptystycznego jako członka Polskiej Rady Ekumenicznej w latach 1945-1989* [praca doktorska w bibliotece WBST w Warszawie], Warszawa, 2004, s.157-160.

przewodniczącego zboru. Mikołaj Łuksza rozpoczął pracę duszpasterską 14 sierpnia 1949 roku. Jego zastępcą został Michał Huryn. W tym czasie zbor liczył 67 członków i około 100 osób sympatyków. Koło młodzieżowe liczyło około 20 osób, a dzieci było 15. Poza macierzystym zbozem w Jamnie istniały placówki w Białogardzie, Gryficach, Bobolicach, Dąbrowie, Ubiedrze, Kurowie, Maszkowie, Białym Borze, Przechlewie, i w Pieniężnicy, gdzie również odbywały się nabożeństwa, w których licznie uczestniczyła młodzież z koła młodzieży.

W lipcu 1949 roku Naczelna Rada Kościoła wystąpiła do Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie z prośbą o przyznanie na kaplicę zborowi w Jamnie budynku w Koszalinie⁷², w który do roku 1945 mieścił się zbor niemieckich baptystów⁷³. Był to duży obiekt, w którym od ulicy mieściła się część mieszkalna, a od podwórza znajdowała się kaplica. Budynek po niewielkim remoncie nadawał się do eksploatacji⁷⁴. We wrześniu 1949 roku zbor otrzymał wstępną zgodę Wojewódzkiej Rady Narodowej w Szczecinie na przekazanie tego budynku zborowi. Następnego dnia, kiedy Mikołaj Łuksza pojechał obejrzeć ten budynek, grupa więźniów kończył rozbiórkę. Na jego interwencje na plac przyjechał architekt miejski, który chciał wstrzymać rozbiórkę, ale koszt remontu przewyższył by budowę nowego obiektu. Tak na skutek złośliwości urzędnika i ogólnej polityki antyreligijnej państwa w przeciągu jednej nocy budynek ten został całkowicie wyburzony. W tym czasie Kościoła Baptystów nie było stać na budowę nowej kaplicy i siedziba zboru mieściła się nadal w pomieszczeniach przy piekarni w Jamnie.

W latach 1948-1949 we wsi Jamno przeprowadzono kolonizację i przypisano użytkowane tereny i domy poszczególnym użytkownikom. Zaistniała konieczność urzędowego przyznania sali użytkowanej przez zbor Kościołowi Baptystów⁷⁵, jednak odmówiono, tłumacząc, że w niedługim czasie zostanie uruchomiona piekarnia i w tych pomieszczeniach zostanie uruchomiony sklep z pieczywem. Jedynie ustnie zagwarantowano, że do czasu uruchomienia sklepu zbor może korzystać z tych pomieszczeń.

---

⁷² Pismo z dnia 2.07.1949 r. do Okręgowego Urzędu Likwidacyjnego w Szczecinie, arch. ZK, [segr. 1 – Zbor w Jamnie – historia"].

⁷³ O zborze baptystów niemieckich w Koszalinie traktuje rozdział 4.1 niniejszej pracy

⁷⁴ Poświadcza to kazn. Mikołaj Łuksza w czasie rozmowy na temat przeszłości zboru. Zapiski z tych rozmów znajdują się w posiadaniu autorki

⁷⁵ Pismo z dnia 25.11.49 r. Prezesa Naczelnej Rady Kościoła A. Kircuna do Urzędu Wojewódzkiego, Wydział Urządzeń Rolnych w Szczecinie w sprawie przyznania pomieszczeń – arch. R.K.

Nie ustawały jednak starania w celu pozyskania pomieszczeń na działalność zboru. W czerwcu 1950 roku, Naczelna Rada Kościoła wystąpiła o przydział budynku w Koszalinie na potrzeby zboru (budynek zajmowany w latach przedwojennych przez kościół nowoapostolski)⁷⁶. Odpowiedź jednak była odmowna ze względu na dużą kubaturę tego obiektu.

Lata 1949-50 były dla jamneńskiego zboru czasem spokoju, błogosławieństwa i wzrostu duchowego. Jesienią 1949 roku poprzez Urząd Likwidacyjny w Koszalinie zbor zakupił fisharmonię i odtąd na nabożeństwach był podkład muzyczny przy uwielbieniu, rozpoczął również działalność chór zborowy pod dyrekcją Piotra Dmitruka. W 1951 roku rozpoczęły się ponowne prześladowania członków zboru przez pozostałych mieszkańców wsi. Chciano pozbawić zbor sali nabożeństw, szykanowano tych, którzy stali na czele zboru, skarżono ich do władz, pisano oskarżenia i donosy. Przed samymi świętami Wielkanocy (poniedziałek po Palmowej Niedzieli) jedna z kobiet, mieszkanka wsi i były żołnierz Armii Radzieckiej, pani Mackiewicz, wraz z grupą wyrostków uzbrojonych w siekiery wtargnęła do mieszkania Michała Huryna żądając kluczy od kaplicy i wydania ławek i fisharmonii należących do zboru na cele świetlicy gromadzkiej Związku Młodzieży Polskiej (ZMP). Kaplicę zdemolowano, pozostały tylko puste ściany. Członkowie zboru nadal zbierali się i modlili w pustej sali. Święta Wielkiej Nocy były smutne i przygnębiające, a zborownicy przerażeni. Atmosfera pomiędzy wsią a zbozem była napięta i wroga. Po dwóch miesiącach starań Mikołaja Łukszy oraz po interwencjach ze strony Naczelnej Rady Kościoła udało się odzyskać zagrabione rzeczy. Rok 1951 był rokiem trudnym tak dla zboru jak i dla poszczególnych jego członków. Warunki życiowe, w jakich się znaleźli, stały się próbą ich wiary i przekonania. Sytuacja materialna członków zboru po wymianie pieniędzy w 1950 roku stała się bardzo trudna, a sytuacja tak małego zboru stała się krytyczna. Kaznodzieja –Mikołaj Łuksza, by utrzymać rodzinę podjął pracę zarobkową, zaś pracę zborową wykonywał społecznie po godzinach pracy.

Pomimo bardzo trudnej sytuacji bytowej i politycznej w 1952 roku w jeziorze Jamno odbył się trzeci już chrzest, podczas którego następne 3 osoby zawarły przymierze z Panem. Chrztu udzielił prezb. Stefan Andres z Warszawy. W tym czasie rozwijała się

---

⁷⁶ Pismo z dnia 24.06.1950 r. Prezesa Rady Naczelnej Kościoła A. Kircuna do Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Koszalinie w sprawie przydzielenia budynku. – arch. ZK,[segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

owocnie praca wśród młodzieży, prowadzona była szkołka niedzielna oraz praca misyjna w Jamnie i pobliskim Koszalinie.

Rok 1953 był jednym z najgorszych w historii jamneńskiego zboru. W październiku, po jednym z niedzielnych nabożeństw, do pomieszczeń zborowych wdarła się pani Maksymiuk wraz z mężem, którzy byli użytkownikami pozostałej części budynku. Zażądali opuszczenia sali modlitwy przez zborowników, wyrwali skobel, by uniemożliwić zamknięcie drzwi, a całe wyposażenie kaplicy wyrzucili przez okno na podwórze. Zbór został bez sali modlitwy, a wszelkie starania o jej odzyskanie pozostawały bez echa. Zborowi pozostała tylko sprawa sądowa, jednak bracia z Rady Zboru po konsultacjach z Naczelną Radą Kościoła⁷⁷ zrezygnowali z tej drogi pozyskania pomieszczeń na modlitwę. Wszystkie rzeczy wyrzucone z sali zostały umieszczone w prywatnych domach zborowników, a Mikołaj Łuksza rozpoczął starania o nową lokalizację kaplicy w Jamnie. Przez pierwsze pół roku nabożeństwa odbywały się w mieszkaniu Berty Sikorowej, a potem w mieszkaniach innych członków zboru. Brak sali przyczynił się do zaniechania pracy z dziećmi w szkółce niedzielnej i do pracy koła młodzieży.

Skutki tego zbór odczuł bardzo szybko. Wiele osób nie dotrzymało swojej wiary i przyrzeczeń składanych Bogu, zaczęli szukać swojej drogi i w 1953 roku nastąpiły liczne wykluczenia członków. To z kolei odbiło się na życiu zboru, a szczególnie na działalności koła młodzieży. Te fakty stały się hamulcem w rozwoju całego zboru.

W 1954 roku ówczesne władze kraju zezwoliły na powrót przesiedleńców do rodzinnych miejscowości. Z tego zezwolenia skorzystali również członkowie zboru, by powrócić do Rudki, przez co zmniejszył się zbór w Jamnie. Dotkliwą stratą dla zboru był wyjazd rodziny Dmitruków, w których zbór stracił dyrygenta i członków chóru.

Poszukiwania nowych pomieszczeń na salę modlitwy prowadzonych przez kazn. Mikołaja Łukszę na przełomie 1954/ 1955 rok zakończone zostały sukcesem⁷⁸. W Jamnie znalazł on dwurodzinny budynek tylko w połowie zasiedlony, a druga połowa po wykonaniu remontu mogła być nowym pomieszczeniem zborowym⁷⁹. Spisano protokół o nieodpłatnym przekazaniu części budynku zborowi w zamian za przeprowadzenie

---

⁷⁷ Korespondencja pomiędzy A. Kircunem i M. Łukszą – arch. ZK,[segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

⁷⁸ Korespondencja pomiędzy kaznodzieją M. Łukszą a Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Koszalinie – arch. ZK,[segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

⁷⁹ Zgoda P.R.N. z dnia 24.02.1955 r. na zajęcie przez zbór połowy domu na cele sakralne – arch. R.K.

remontu⁸⁰. Na tej podstawie Powiatowa Rada Narodowa w Koszalinie przekazała połowę budynku na własność zboru. Na wykonanie remontu zakupiono materiał z rozbiórki domów w Koszalinie, który był przeznaczony na opał. Po wybraniu z tego krokwi i desek wyremontowano dach. Wszystkie prace remontowe zostały wykonane przez Mikołaja Łukszę przy pomocy Stefana Stebelskiego i innych zborowników. Dużą pomoc okazał również pastor Kościoła Metodystycznego w Koszalinie – Wincenty Adamski, który osobiście pomalował całą stolarkę i podłogę w kaplicy. Całkowity koszt remontu kaplicy wyniósł 4900 zł.⁸¹ Uroczyste otwarcie nowej sali nabożeństw odbyło się 20 maja 1955 roku przy udziale ówczesnego prezesa Naczelnej Rady Polskiego Kościoła Chrześcijan Baptystów – prezbitera Aleksandra Kircuna i wielu gości z okolicznych zborów i placówek.

Lata 1955-57 przebiegały znowu spokojnie. Zbór wzrastał duchowo i rozwijał się. Jednak błędem Rady Zboru było zajęcie tylko części przydzielonego domu; do wolnego pokoju podczas pomiaru ziemi po rozwiązaniu Spółdzielni Produkcyjnej wprowadziła się wielodzietna rodzina⁸², która bardzo szybko poczyniła starania o przydział całego domu wraz z pomieszczeniami zboru. Nie pomogły interwencje kazn. Mikołaja Łukszy i Naczelnej Rady Kościoła – pomieszczenia miały nowego właściciela, a za wniesiony wkład w remont budynku baptyści mogli korzystać ze swoich pomieszczeń do czasu znalezienia nowej lokalizacji, jednak nie dłużej niż przez 3 lata.

Do końca wyznaczonego terminu (do końca grudnia 1959 roku) nie znaleziono nowych pomieszczeń. Mimo usilnych starań i poszukiwań baptyści musieli opuścić budynek. Nabożeństwa znów odbywały się w prywatnych mieszkaniach. Najpierw w domu Olgi Borowik, a następnie w domu Eudoki i Grzegorza Stebelskich na poddaszu, za niewielką opłatą za światło.

Mikołaj Łuksza czynił usilne starania o pozyskanie nowego miejsca dla zboru⁸³. Ponieważ Koszalin w 1949 roku stał się miastem wojewódzkim i szybko rozbudowywał

---

⁸⁰ Protokół z posiedzenia Zarządu Spółdzielni Produkcyjnej dotyczący przyznania sali nabożeństw w zamian za remont – arch. R.K.

⁸¹ Kazn. Mikołaj Łuksza w czasie rozmowy na temat przeszłości zboru przekazał te informacje. Zapiski z tych rozmów znajdują się w posiadaniu autorki.

⁸² Pismo z dnia 24.02.1956 r. Prezydium Powiatowej Rady Narodowej do Przewodniczącego Parafii Polskiego Kościoła Chrześcijan Baptystów w Jamnie o przydzieleniu jednego pokoju na czas nieokreślony – arch. R.K.

⁸³ Pismo Przewodniczącego Parafii Polskiego Kościoła Chrześcijan Baptystów w Jamnie z dnia 22.11.1956 do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie o przyznanie jakiegokolwiek pomieszczenia na kaplicę Kościoła Baptystów w Koszalinie – arch. ZK,[segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

się, wielu członków zboru mieszkało i pracowało już w Koszalinie. Również kaznodzieja zboru - brat Mikołaj Łuksza mieszkał i pracował w Koszalinie. Rada Zboru uzgodniła by dalsze działania w celu znalezienia lokalizacji kaplicy prowadzić w Koszalinie.

Pierwszym obiektem, o który czyniono starania była przedwojenna kaplica Zboru Nowych Aniołów w Koszalinie przy ulicy Spółdzielczej⁸⁴, w której po wojnie mieściło się kasyno wojskowe. Jednak odmówiono przyznania tego budynku uzasadniając to tym, że dla takiej garstki wyznawców (około 40 osób) jest to za duży budynek, a koszty utrzymania przewyższają możliwości zboru⁸⁵. Następną proponowaną przez Kościół Chrześcijan Baptystów lokalizacja również obiekt wykorzystywany przed wojną na cele sakralne przy ulicy Kaszubskiej⁸⁶. W zamian zaproponowano by zbor baptystów znalazł lokalizację w budynku należącym do Kościoła Metodystycznego i Zielonoświątkowego przy ulicy Zwycięstwa, jednak Mikołaj Łuksza nie wyraził zgody na tę lokalizację, tłumacząc to tym, że nie można w imieniu sprawy Bożej być powodem nieporozumień między wyznawcami różnych konfesji.

Następnym obiektem, o który czyniono starania by adaptować go na kaplicę, był budynek mieszkalny przy ulicy Morskiej 32 i przedwojenna kaplica kościoła zielonoświątkowego przy ulicy Harcerskiej, ale po licznej wymianie korespondencji odmówiono sprzedaży tych posesji Kościołowi⁸⁷.

1965 roku Zbór w Jamnie zaczął rozważać możliwość podjęcia próby budowy nowego domu zborowego, by nie przeżywać jeszcze raz zawodu związanego z utratą kaplicy⁸⁸. Rozważano różne możliwości, między innymi budowę na placu, gdzie istniał przedwojenny budynek baptystów niemieckich.

Rozpoczęto starania o przyznanie tego placu, po wielu rozmowach i pismach⁸⁹ w grudniu 1965 roku uzyskano zgodę na budowę kaplicy⁹⁰, mimo wcześniejszych

---

⁸⁴ Prośba Prezesa Rady Naczelnej A. Kircuna z dnia 24.06.1950 r. o przydział budynku przy ul. Krótkiej 6 (obecnie ul. Spółdzielcza) – arch. R.K.

⁸⁵ Pismo Urzędu do Spraw Wyznań z dnia 28.03.1957 r. – arch. ZK, [segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

⁸⁶ Pismo Prezesa Rady Naczelnej A. Kircuna z dnia 13.12.1956 r. o przydział budynku przy ul. Kaszubskiej 21 – arch. ZK, [segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

⁸⁷ Pisma w tej sprawie (ok. 15) znajdują się w arch. ZK, [segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

⁸⁸ Pismo z 30.10.1965 r. Zboru w Jamnie do Prezydium Miejskiej Rady Narodowej, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w sprawie przydziału pod budowę kaplicy placu w Koszalinie przy ul. Podgrodzie 17/21 – arch. ZK, [segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

⁸⁹ Pismo z 30.10.1965 r. Naczelnej Rady Polskiego Kościoła Chrześcijan Baptystów do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział do Spraw Wyznań, w sprawie przydzielenia pod budowę kaplicy placu w Koszalinie przy ulicy Podgrodzie 17/21 – arch. ZK, [segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

⁹⁰ Decyzja Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w sprawie przyznania pod budowę kaplicy terenu przy ulicy Podgrodzie 17/21 – podpisał

stwierdzeń, że w planie 5-letnim nie ma w Koszalinie budowy budynku sakralnego, a już na pewno nie w tym miejscu. Zgoda wydana została jednak pod warunkiem, że elewacja budynku od strony ulicy musi przypominać budynek mieszkalny⁹¹.

Mikołaj Łuksza tak wspomina przyznanie tego placu przez Miejską Radę Narodową w następujący sposób⁹²:

...jestem zobowiązany przed Bogiem i zborem powiedzieć, że pani Leokadia Wiktorko⁹³ dla trzech przedsiębiorstw w Koszalinie wskazywała ten plac pod budowę biurowców. W 1965 roku w kwietniu wskazanie otrzymało przedsiębiorstwo w którym pracowałem. Po otrzymaniu pisma ze wskazaniem miałem wrażenie, że ktoś wbił mi nóż w serce. Jednego dnia z dyrektorem przyszlismy na wizytację terenu i dyrektor patrząc na gruzy, zielsko i doły powiedział do mnie "ja tego placu nie chcę", proszę poszukać lepszego miejsca w Koszalinie. Znalazłem plac przy ulicy Partyzantów. Kamień spadł mi z serca. Wiedząc o tym byłem przekonany, że Bóg czuwał nad tym placem. Głęboko wierzę, że ktoś z braci baptystów – Niemców w modlitwie prosił Boga, aby na tym miejscu głoszona była Ewangelia. I podstawą do umocnienia są słowa z Iz. 55,8-9. I to obecnie całkowicie mnie przekonuje, że ja nie mogłem otrzymać pozwolenia na te budynki o które się trzy razy starałem, ponieważ Bóg ma swoją drogę, żeby doprowadzić do tego miejsca...

4.2.3. Budowa kaplicy i działalność zboru w Koszalinie do 1976 roku.

I tak baptysci mieli powrócić na dawny plac. Przedsięwzięcie budowy kaplicy w latach sześćdziesiątych było bardzo trudnym zadaniem dla tak małego i ubożego zboru oraz dla kaznodziei pracującego zawodowo. Jednak nikt i nic, wszystkie argumenty przeciwko budowie nie były w stanie zgasić optymizmu i zapału do budowy Mikołaja

---

Główny Architekt Województwa – mgr inż. Jerzy Krętkowski – arch. ZK,[segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

⁹¹ Decyzja o lokalizacji szczegółowej Nr 2/M/66 z dnia 28.03.1966 r. wydana przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w Koszalinie, podpisał Główny Architekt Województwa mgr inż. Jerzy Krętkowski, - arch. ZK,[segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

Decyzja-Pozwolenie na budowę Nr II/75/67 wydana 8.05.1967 r. przez Prezydium Miejskiej Rady Narodowej, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w Koszalinie, podpisał Architekt Miejski mgr inż. architekt M. Powyska – arch. ZK,[segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

⁹² Zapiski z tych wspomnień znajdują się w posiadaniu autorki.

⁹³ pani Leokadia Wiktorko była ówczesnym pracownikiem Wydziału Architektury Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie.

Łukszy. Nikt ze zborowników i z Naczelnej Rady Kościoła nie wierzył w to, że kaplica będzie wybudowana.

Pierwotny projekt budynku zakładał budowę opartą o dokumentację budowy poczty przy ulicy Waryńskiego w Koszalinie o wymiarach 13 x 14 metrów, jednak po sugestiach Naczelnej Rady Mikołaj Łuksza zdecydował się na projekt o wymiarach 9 x 18 metrów. W podanych warunkach budowy budynek kaplicy miał mieć pięć kondygnacji, z czego dwie miały należeć do Spółdzielni Mieszkaniowej, jednak na prośbę Mikołaja Łukszy odstąpiono od tego i zatwierdzono projekt budynku o trzech kondygnacjach⁹⁴.

Wykonania projektu budynku podjął się inż. architekt Janusz Mayer wraz ze swoim zespołem⁹⁵. Pierwszą rzeczą którą należało wykonać była dokumentacja geologiczna terenu. Po przeprowadzeniu ekspertyzy geologicznej okazało się, że teren działki jest niejednorodny. Od strony wschodniej podłoże jest gliniaste i teren wzniesiony, od zachodu jest torf o głębokości 5-12 metrów poniżej poziomu ulicy, a głębiej gleba iłowa, oraz znaczne obniżenie terenu⁹⁶.

Zaistniała konieczność wykonania zabezpieczeń, co znacznie podrażało i tak wysokie koszty budowy kaplicy. Przy tak niekorzystnych warunkach geologicznych opracowano trzy koncepcje usytuowania budynku: za pomocą kafara i pali, żelbetowej płyty lub poduszki piaskowej. Ze względu na koszty zdecydowano się na trzecia koncepcję. Zaprojektowano wykonanie poduszki piaskowo-żwirowej przy wykopie 5 metrów poniżej poziomu ulicy. Koszty wykonania poduszki piaskowej wyniosły około 23000 zł., prace zagęszczania piasku kaznodzieja Mikołaj Łuksza wykonał osobiście.

---

⁹⁴ Decyzja AB-IV-530/14/12/66 z 8.12.1966 r. wydana przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w Koszalinie, podpisana przez zastępcę Architekta Województwa mgr inż. Wojciecha Wojciechowskiego dotycząca zezwolenia na zastosowanie dokumentacji indywidualnej arch. ZK,[segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

⁹⁵ Pismo z 23.01.1967 r. Parafii Polskiego Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan Baptystów w Jamnie do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w Koszalinie w sprawie zatwierdzenia składu zespołu konstruktorów; Decyzja z 23.03.1967 r. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w Koszalinie zezwalająca na realizację projektu przez proponowany zespół projektowy, podpisana przez zastępcę Architekta Województwa mgr inż. Wojciecha Wojciechowskiego – arch. ZK,[segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

⁹⁶ W archiwum zboru nie zachowała się ekspertyza geologiczna, informacja podana jest na podstawie notatek zachowanych przez Mikołaja Łukszę i udostępnionych autorce pracy.

Materiał budowlany na budowę kaplicy został częściowo pozyskany z trzech budynków przeznaczonych do rozbiórki⁹⁷. Przy pracach rozbiórkowych Mikołajowi Łukszy pomagali Stefan Stebelski oraz sympatyk zboru – Paweł Maksymiuk.

Jednak członkowie zboru nie popierali idei budowy Domu Modlitwy w większości nie wierzyli, że kaplica w ogóle powstanie. Najbardziej zaangażowana w sprawę budowy była Jadwiga Krasnowska z placówki zboru w Szczecinku. Zobowiązała się ona do jednego dnia postu biblijnego tygodniowo na rzecz budowy kaplicy, a zaoszczędzone w ten sposób pieniądze ofiarowała na materiały budowlane. Przez okres budowy ofiarowała około 20000 zł. Ze zboru koszalińskiego największą wykazywały Aleksandra Maksymiuk i Wiesława Stebelska.

W 1966 roku w miesięczniku "Słowo Prawdy" ukazała się notatka na temat budowy kaplicy w Koszalinie⁹⁸, spowodowało to, że z całej Polski napływały skromne ofiary na budowę (między innymi ze zboru w Narwi, Trzciance, oraz z Domu Opieki w Białymstoku) Były to niewielkie kwoty, ale bardzo potrzebne i dające wsparcie materialne i duchowe budowniczym. Budowę kaplicy wspierali również baptyści z Niemiec Zachodnich i Wschodnich, ze Szwecji i z Argentyny.

Sprawy budowlane i załatwienie wszystkich spraw z tym związanych spowodowało konieczność przeniesienia administracyjnego zboru w Jamnie do Koszalina. Oficjalnie zmiana nastąpiła w marcu 1967 roku⁹⁹

Pierwsze nabożeństwo na nowym miejscu w dniu 11 czerwca 1967 roku odbyło się w wykopie przygotowanym pod fundamenty¹⁰⁰. Obchodzone było dwudziestolecie istnienia zboru. Przed zimą budynek został zbudowany do poziomu piwnic. Było to możliwe dzięki pracy wakacyjnej dziesięcioosobowej grupy młodzieży ze Szwecji. W dniu 18 października 1967 roku odbyło się pierwsze nabożeństwo w piwnicy kaplicy połączone z uroczystością Święta Żniw, na którym obecny był przeb. Michał Stankiewicz¹⁰¹. Odtąd

---

⁹⁷ Pismo z dnia 28.12.1965 r. Parafii Polskiego Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan Baptystów w Jamnie do Prezydium Miejskiej Rady Narodowej, Wydział Komunalny w sprawie wyrażenia zgody na odzysk materiałów budowlanych z budynków przeznaczonych do rozbiórki i Decyzja IV/11/66 na wykonanie robót rozbiórkowych trzech wskazanych budynków, podpisał Architekt Miejski mgr inż. Marian Parysek – arch. ZK,[segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

⁹⁸ *Z ostatniej chwili...* S.P. nr 2/66, s. 17

⁹⁹ Pismo Naczelnej Rady Kościoła do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie w sprawie zmiany adresu zboru z Jamna na Koszalin ulica Rybacka 18/3, oraz decyzja wydana w dniu 28.03.1967 roku przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział do Spraw Wyznań o zmianie adresu – arch. ZK,[segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].

¹⁰⁰ *Z naszej niwy*, S.P. nr 10/67 s. 42

¹⁰¹ Michał Huryn, *Historia Zboru w Jamnie – Koszalinie (1947 – 1977)*, S.P. nr 11/78 s. 26 – 29;

nabożeństwa odbywały się już nie w Jamnie, ale w sali w Koszalinie. Jamno zostało nadal placówką zboru i w niedziele odbywały się tam nabożeństwa.

Większość członków zboru mieszkała w Koszalinie, a na nabożeństwa uczęszczała do Zjednoczonego Kościoła Ewangelicznego. Zbór w tym czasie liczył około 40 członków i około 25 sympatyków, a na nabożeństwach było tylko 6 – 10 osób¹⁰².

Jednak prace budowlane przez Mikołaja Łukszę prowadzone były nadal. W początkach 1970 roku na plac budowy przyjechała grupa darczyńców z Niemiec Zachodnich wraz z prezbiterem Zdzisławem Pawlikiem w celu sprawdzenia jak wykorzystywane się przysyłane fundusze na budowę kaplicy i jaki jest faktyczny stan budowy. W tym czasie budowniczowie przygotowywali się już do położenia stropu nad kaplicą. Efektem tej wizyty było dofinansowanie budowy przez baptystów ze zborów w Niemieckiej Republice Federalnej.

W prace budowlane chętnie angażowały się osoby z innych zborów. I tak stolarkę okienna wykonali nieodpłatnie członkowie zboru w Narwi koło Białegostoku: Jerzy Alimowski i Stanisław Ostaszewski przy pomocy Mariana Kuriana – pastora zboru Zjednoczonego Kościoła Ewangelicznego z Krępska koło Człuchowa. Bracia poświęcili na to dwa miesiące wykonując 70 okien i drzwi do całego budynku. W miarę postępu robót budowlanych coraz częściej pomoc przy budowie ofiarowali również członkowie zboru w Koszalinie.

Budowniczowie borykali się z wieloma problemami zaopatrzeniowymi i finansowymi. W I kwartale 1973 roku budowa została dofinansowana przez braci baptystów z Ameryki kwotą 5000 dolarów i to pomogło w wykończeniu prac budowlanych.

W dniu 1 lipca 1973¹⁰³ roku nastąpiło oficjalne przekazanie kaplicy przez Naczelna Radę Kościoła zborowi w Koszalinie¹⁰⁴. Na uroczystości obecni byli członkowie Naczelnej Rady Kościoła: prezb. Michał Stankiewicz i prezb. Zdzisław Pawlik, kaznodzieja zboru koszalińskiego w latach 1928 – 1930 Otto Kruger oraz przedstawiciele sponsorów: z kościoła baptystycznego w Niemczech (RFN) brat Klass, oraz brat Lorentz ze Stanów Zjednoczonych Ameryki. Przybyła liczna grupa gości z

---

¹⁰² dane uzyskane w czasie rozmowy autorki z Mikołajem Łukszą.

¹⁰³ *Z życia Kościoła*, "Słowo i Praca" Kalendarz S.P. 1977, s. 90.

¹⁰⁴ Pismo Naczelnej Rady Kościoła do Zboru w Koszalinie dotyczące przekazania kaplicy zborowi w Koszalinie z dnia 25.06.1973 r. – arch. RK

Niemiec Wschodnich i ze Związku Radzieckiego, oraz z wielu zborów w Polsce¹⁰⁵. Od przedstawicieli jednego ze zborów ze Związku Radzieckiego zbór otrzymał pamiątkowy kielich i talerz do Wieczery Pańskiej z wygrawerowanym napisem w języku rosyjskim *To jest Krew Moja Nowego Testamentu*¹⁰⁶. Na uroczystości zgromadzonych było około 300 osób. Nabożeństwo prowadził prezb. Michał Stankiewicz, a Słowo Boże głosił pastor Klass z Niemiec. Na popołudniowym nabożeństwie odbył się chrzest 4 osób¹⁰⁷.

Kaznodzieja zboru koszalińskiego i główny budowniczy kaplicy stał z boku uroczystości. Swoje zaangażowanie przypłacił miesiąc wcześniej zawałem serca.

Następnego dnia po uroczystości otwarcia kaplicy do Koszalina przyjechała grupa 120 dzieci z różnych zborów w Polsce na odpoczynek wakacyjny. Przyjazdy dzieci na wiele lat wpisały się w działalność koszalińskiego zboru. Pierwszą wycieczkę dzieci prowadzili Krzysztof i Ludmiła Bednarczykowie z Krakowa. Dzieci mieszkały w przystosowanym do tego celu strychu. Poza zajęciami własnymi, modlitwą, nauczaniem i zajęciami nad morzem¹⁰⁸, dzieci wraz z wychowawcami prowadziły ewangelizację w koszalińskim parku poprzez śpiew i rozdawanie traktatów, a także pracowały społecznie na rzecz miasta opiekując się zielenią w parku. W 1973 roku odbyły się dwa turnusy.

W maju 1976 roku długoletni kaznodzieja zboru, Mikołaj Łuksza oświadczył wobec zboru, że rezygnuje z pełnienia wszystkich funkcji w zborze w Koszalinie¹⁰⁹ i złożył również rezygnację na piśmie do Rady Naczelnej w Warszawie. W dniu 3.06.1976 roku na zebraniu członkowskim w obecności przedstawicieli z Naczelnej Rady Kościoła Mikołaj Łuksza potwierdził swoją rezygnację, która została przyjęta przez zbór¹¹⁰.

Powstał wakat stanowiska kaznodziei. Zbór zaprosił do objęcia pracy kaznodziei absolwenta Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie – Adama Otrembę¹¹¹.

W tym czasie zbór liczył 40 członków, około 15 sympatyków, a od czasu przybycia z Rudki chrzest przyjęło 12 osób¹¹².

---

¹⁰⁵ *Otwarcie kaplicy w Koszalinie*, S.P. nr 10/73, s.24 – 25.

¹⁰⁶ Informacje uzyskane w czasie rozmów autorki z Mikołajem Łukszą i potwierdzone przez innych członków zboru.

¹⁰⁷ Michał Huryn, *Historia Zboru w Jamnie – Koszalinie (1947 – 1977)*, S.P. nr 11/78 s. 28;

¹⁰⁸ *Wycieczka po Ziemi Koszalińskiej*, S.P. nr 9/73, s. 16-18

¹⁰⁹ Nie zachowały się niestety materiały z zebrań członkowskich i Rady Zboru za ten okres, trudno więc ustalić co było bezpośrednią przyczyną rezygnacji.

¹¹⁰ Protokół z sesji wyjazdowej Naczelnej Rady Kościoła w dniu 3.06.1976 rok w sprawie rezygnacji Mikołaja Łukszy z urzędu kaznodziei – arch. RK.

¹¹¹ Protokół z OZCZ z dnia 3.06.1976 r.

¹¹² Michał Huryn, *Historia Zboru w Jamnie – Koszalinie (1947 – 1977)*, S.P. nr 11/78 s. 29;

Rok 1976 zamknął pierwszy rozdział w historii koszalińskiego zboru. Główne zadanie tego okresu to była walka o przetrwanie zboru w czasach wzmożonej ateizacji w stalinowskiej i komunistycznej Polsce.

Mikołaj Łuksza poświęcił cały swój zapał w pracy dla Pana na utrzymanie garstki osób przybyłej z Rudki w wierności dla Pana, oraz na zabezpieczenie zborowi Domu Modlitwy. Wybudowanie obiektu sakralnego w latach powojennych było dużym osiągnięciem. Kaplica koszalińska była drugą wybudowaną kaplicą baptystyczną w czasach powojennych (pierwszą wybudowano w Warszawie na ulicy Waliców). W Koszalinie był to pierwszy obiekt sakralny wybudowany po wojnie, mimo usilnych starań w tym czasie nie udało się to żadnemu innemu wyznaniu.

4.2.4. Zbór w Koszalinie – działalność od 1975 r.

W dniu 10 lipca 1976 roku przybył do Koszalina Adam Otremba wraz z żoną Mirą by podjąć pracę w zborze, a w dniu 10 października odbyła się uroczystość wprowadzenia młodego absolwenta teologii na urząd kaznodziei. W uroczystości uczestniczyli przedstawiciele Rady Naczelnej Kościoła: prezb. Michał Stankiewicz, prezb. Adam Piasecki i ojciec Adama – Tadeusz Otremba ¹¹³.

Wraz z przybyciem do Koszalina nowego kaznodziei rozpoczął się dynamiczny okres rozwoju zboru. Pomimo małej ilości dzieci rozpoczęła działalność szkoła niedzielna, która w pierwszym okresie prowadziła pracę tylko w jednej grupie, ponieważ w zajęciach uczestniczyła grupa pięciorga dzieci w różnym wieku. Reaktywowano działalność Koła Młodzieży, które w 1978 skupiało tylko cztery osoby. Zbór opiekował się placówką misyjną w Słupsku ¹¹⁴

Rok 1979 charakteryzował się dalszym rozwojem życia duchowego zboru. Przeprowadzono dwie ewangelizacje: wiosenną w miesiącu czerwcu prowadzona przez kazn. Zygmunta Karela, oraz ekumeniczną prowadzona przez braci ze Zjednoczonego Kościoła Ewangelicznego: Piotra Karela z Kołobrzegu i Romana Szmigiela z Białogardu. Szczytowym wydarzeniem roku była w listopadzie uroczystość chrztu, który przyjęło pięć osób ¹¹⁵.

---

¹¹³ Tamże, s. 29.

¹¹⁴ Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za rok 1978 – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 18.03.1979 roku.

¹¹⁵ Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za rok 1979 – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 2.03.1980 roku.

Rok 1980 był pełen ożywienia duchowego w zborze. Już w pierwszych tygodniach odbył się tydzień modlitewny poświęcony modlitwą o jedność zboru i przebudzenie duchowe w mieście. W miesiącu lutym kazn. Konstanty Wiazowski poprowadził wieczór ewangelizacyjny "Przebudzenie w zborze", który był dużym przeżyciem duchowym dla zborowników. Wiosenna ewangelizacja była przeprowadzona przez kazn. Stanisława Blanka i kazn. Jerzego Cieślara ze społeczności ewangelickiej¹¹⁶. Adam Otremba na temat tej ewangelizacji powiedział: *...ewangelizacja była inna od dotychczasowych, żywe, proste słowa ratownika zniewolonych przez alkohol poruszyły nas do głębi...*¹¹⁷.

Latem, już tradycyjnie, odbyły się dwa turnusy kursów młodzieżowych. Kursy te na wiele lat wpisały się w kalendarz religijny zboru. Wiele osób, które składały świadectwa przed zborom, mówiło o tym, że właśnie podczas tych kursów poznawały Jezusa i on poruszał ich serca. Wielu starszych zborowników regularnie przychodziło na spotkania kursu, by karmić się słowem i na nowo rozbudzać w sobie wiarę i miłość do Jezusa.

Tego samego roku jesienią odbył się w Koszalinie dwudniowy zjazd przebudzeniowy w skali okręgu północno-zachodniego. Głównym prowadzącym spotkanie był kazn. Konstanty Wiazowski przy współpracy innych kaznodziei z okręgu. Na podsumowaniu rocznej działalności Adam Otremba wspomina ten zjazd jako: *...trwały ślad widoczny... w sercach i postawach wielu uczestników...*¹¹⁸.

Jeszcze tej samej jesieni zorganizowano w zborze koncert zespołu "The Living Sound", który cieszył się dużym zainteresowaniem młodzieży zborowej i ich przyjaciół z poza zboru. W czasie koncertu sprzedano wiele egzemplarzy Biblii i inną literaturę chrześcijańską.

W listopadzie odbyła się jeszcze jedna ewangelizacja przebudzeniowa w zborze z udziałem kazn. Władysława Wakuły. Zwieńczeniem całorocznej pracy i modlitwy był grudniowy chrzest trzech osób.

Owocem duchowego ożywienia jakie miało miejsce w 1980 roku w zborze, był rozwój Koła Młodzieży. Na spotkaniach sobotnich i niedzielnych grupy uczestniczyło około 15 osób¹¹⁹. Liderem grupy Koła Młodzieży był w tym czasie Henryk Kufeld.

---

¹¹⁶ Protokół z corocznego OZCZ z dnia 22.02.1981 r.

¹¹⁷ Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za rok 1980 sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 22.02.1981 roku, s. 1

¹¹⁸ Tamże, s. 2

¹¹⁹ Sprawozdania roczne z działalności Koła Młodzieży za rok 1980 sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 22.02.1981 roku

Na koniec 1980 roku w zborze było zarejestrowanych 50 członków¹²⁰.

Modlitwy o przebudzenie w mieście prowadzone przez zbór nie zostały bez odpowiedzi. Rok 1981 był rokiem szczególnym nie tylko w historii naszego kraju, ale i dla zboru koszalińskiego. W tym roku chrzest przyjęło osiem osób, w tym aż siedem to osoby nie związane ze zbozem poprzez więzy rodzinne, a większość z nich nie ukończyła 25 lat. Na koniec 1981 roku w zborze było zarejestrowanych 57 członków, a w nabożeństwach i spotkaniach uczestniczyło około 30 sympatyków¹²¹.

Zbór nadal trwał w pracy ewangelizacyjnej i w modlitwach o przebudzenie duchowe w mieście. Zorganizowano dwie ewangelizacje wiosenne: wewnętrzną w dniach 26 – 29 marca 1981 roku prowadzona przez kazn. Wincentego Bryćko dotycząca modlitwy i zewnętrzną w dniach 9 – 12 kwiecień 1981 roku prowadzoną przez kazn. Tadeusz Kalisza. Wzorem ubiegłego roku zorganizowano wieczory pieśni, w których poza zborownikami uczestniczyła młodzież i studenci z Koszalina¹²². Na koncerty zapraszane były zespoły: "The Liwing Sound"; "Wiślanie"; chór męski z Dortmundu, chór zborowy z Gdańska i gdański zespół "Elenteria", który występował na spotkaniu w Wyższej Szkole Inżynierskiej w Koszalinie¹²³.

Koło Młodzieży pod przewodnictwem Henryka Kufelda rozwijało się błyskawicznie i podejmowało coraz to nowe zadania w pracy zborowej. Co miesiąc młodzież odwiedzała placówkę misyjną zboru w Słupsku usługując na nabożeństwie śpiewem i muzyką. Spotykali się na spotkaniach biblijnych w sobotę, spotkaniach modlitewnych we wtorek oraz w niedziele odwiedzając po nabożeństwie osoby chore fizycznie i duchowo. Grupa nastawiona była na budowanie silnych relacji w grupie i w zborze¹²⁴.

Następny rok 1982 był wyjątkowy dla zboru w Koszalinie. Pan błogosławił zborowi i w tym roku do chrztu przystąpiło 11 osób w większości wywodzących się z rodzin ateistycznych bądź katolickich. Odbyły się trzy nabożeństwa z chrztem poprzedzone ewangelizacją.

Wzorem lat ubiegłych odbyły się : wieczór ewangelizacyjny prowadzony przez kazn. Konstantego Wiazowskiego w lutym , oraz ewangelizację wiosenna w marcu, którą

---

¹²⁰ Protokół z corocznego OZCZ z dnia 22.02.1981 r.

¹²¹ Protokół z corocznego OZCZ za 1981 rok z dnia 28.02.1982 r.

¹²² Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za rok 1981 sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 28.02.1982 roku, s. 2.

¹²³ Jednym z "owoców" ewangelizacji na tym koncercie jest autorka niniejszej pracy.

¹²⁴ Sprawozdania roczne z działalności Koła Młodzieży za rok 1981 sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 28.02.1982 roku

poprowadził kazn. Jan Dudek ze Szczecinka. Odbyły się również dwa wieczory pieśni w kwietniu i w lipcu¹²⁵.

Dużym przeżyciem dla zborowników i przybyłych mieszkańców miasta była projekcja filmu "Życie Jezusa" 17 grudnia 1982 roku. Film ten pozostawił trwały ślad w sercach widzów¹²⁶. Następnymi ważnymi krokami w budowaniu społeczności zboru Koszalińskiego było prowadzenie co dwa tygodnie spotkań dla małżeństw, oraz wprowadzenie nowego zwyczaju kończenia comiesięcznych nabożeństw z Wieczerzą Pańską spotkaniami wspólnym, zborowym obiadem w krypcie kaplicy¹²⁷.

Na koniec tego roku zbor liczył już 69 osób – czynnych członków zboru, około 45 sympatyków. Na zajęcia szkoły niedzielnej uczęszczało regularnie 15 dzieci.¹²⁸

W dobie kryzysu gospodarczego w latach osiemdziesiątych w Polsce zbor w Koszalinie był zaangażowany czynnie w działalność charytatywną. Dzięki darom otrzymywanym z zagranicy niesiono pomoc materialną członkom zboru, sympatykom, oraz niektórym instytucją opiekuńczo-wychowawczym (Dom Dziecka w Koszalinie) oraz innym mieszkańcom miasta¹²⁹.

Rok 1983 był ostatnim rokiem pracy w Koszalinie Miry i Adama Otrembów. Od września rozpoczęli pracę w zborze we Wrocławiu. Podczas ich siedmioletniej służby w zborze koszalińskim podwoiła się liczebność zboru, przybyła duża grupa młodzieży, powstała i rozwinęła działalność szkoła niedzielna, rozpowszechniono tysiące egzemplarzy Pisma Świętego. Nastawienie na ewangelizację przyniosło efekt zmiany struktury zboru. Zdecydowanie więcej było osób młodych, pochodzących z poza środowiska baptystycznego. Kościół otworzył się na zewnątrz głosząc Ewangelię całemu miastu.

Po złożeniu rezygnacji z dalszego prowadzenia zboru, Rada Zborowa zaproponowała pracę w charakterze kaznodziei młodemu absolwentowi Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej – Danielowi Trusiewiczowi¹³⁰.

---

¹²⁵ Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1982 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 20.03.1982 roku, s. 1 - 2.

¹²⁶ Tamże, s. 2

¹²⁷ Tamże, s. 4

¹²⁸ Protokół z corocznego OZCZ za 1982 rok z dnia 20.03.1983 r.- arch. Z.K. (zeszyt 2)

¹²⁹ Protokół z posiedzenia Rady Zborowej z dnia 15 marca 1982 roku – arch. Z.K. (zeszyt 2) oraz Protokół ze spotkania R.Z. z dnia 4.02.1985 r. (zeszyt 3)

¹³⁰ Protokół z posiedzenia Rady Zboru z dnia 29.03.1983 r. – arch. ZK, (zeszyt 2) oraz Protokół OZCZ z 30.03.1983 r. – arch. ZK, (zeszyt 2)

Pożegnanie Adama Otremby z koszalińskim zborom odbyło się 4 czerwca 1983 roku¹³¹. Wprowadzenie Daniela Trusiewicza na urząd kaznodziei zboru w Koszalinie odbyło w dniu 11 września 1983 roku przez przedstawicieli Naczelnej Rady Kościoła: prezb. Igora Barnę i Konstantego Wiazowskiego¹³², a jego ordynacja – we wrześniu 1988 roku¹³³. Nowy kaznodzieja zachęcony owocami pracy braterstwa Otrembów kontynuował rozwój zboru poprzez ewangelizację. W pierwszym roku jego pracy rozpoczęła działalność Zborowa szkoła Biblijna¹³⁴, której celem było pogłębienie wiadomości biblijnych, oraz wzrost duchowy zborowników. Organizowane były koncerty ewangelizacyjne (między innymi brał w nich udział zespół "Grupa Mojego Brata" oraz Tomek Żółtko z Gdańska) i ewangelizacje uliczne¹³⁵. W 1983 roku w koszalińskim zborze udzielono chrztu 6 osobom¹³⁶, wzrosła też liczba sympatyków systematycznie utrzymujących kontakt ze zborom.

Jednym z kierunków rozwoju zboru realizowanym przez kazn. Daniela Trusiewicza była koncepcja powstawania grup domowych jako metody podnoszenia wartości duchowych zboru. Dzięki działalności grup domowych nowo nawróceni znajdowali możliwość rozwoju i wzrostu duchowego, a osoby zakorzenione w wierze znajdowały możliwość pogłębiania swojej wiary i utrwalania relacji z innymi osobami¹³⁷.

Powstała również grupa modlitewna, która zbierała się dwa razy w tygodniu wcześniej rano i trwała w modlitwie o przebudzenie duchowe miasta, Boże prowadzenie zboru, oraz o osoby które odeszły ze zboru i powróciły do dawnego życia¹³⁸.

Priorytetem działania zboru i główną linią rozwoju była ewangelizacja wewnętrzna przeznaczona do budowania duchowego zboru i ewangelizacja zewnętrzna nastawiona na przebudzenie duchowe w mieście. Organizowane były ewangelizacje wiosenne i

---

¹³¹ Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1983 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 19.02.1984 roku, s. 1.- arch. ZK (segr. "Sprawy doroczne")

¹³² Tamże, s. 2.

¹³³ Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1987 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 27.01.1988 roku, s. 3.- arch. ZK (segr. "Sprawy doroczne")

¹³⁴ Tamże, s. 4.

¹³⁵ Tamże, s. 3.

¹³⁶ Tamże, s. 1.

¹³⁷ Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1984 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 24.02.1985 roku, s. 1-2.- arch. ZK (segr. "Sprawy doroczne")

¹³⁸ Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1985 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 02.02.1986 roku, s. 2.- arch. ZK (segr. "Sprawy doroczne")

jesienne. Słowo Boże podczas tych ewangelizacji głosili między innymi Władysław Turkanik (1985, 1987, 1993), Andrzej Seweryn (1985), Jan Mackiewicz (1986), Piotr Karel ze Zjednoczonego Kościoła Ewangelicznego (1988, 1995), Zygmunt Karel (1989, 1992), Adam Otremba (1986, 1993), Piotr Zaręba (1995), Dariusz Chudzik (1995), Leszek Wakuła (1995)¹³⁹. Ze względu na prywatne kontakty Daniela Trusiewicza ze zborami zagranicznymi częstymi gośćmi zboru byli ewangeliści z Anglii, Stanów Zjednoczonych, Niemiec, Norwegii i Szwecji.

Do ewangelizacji zewnętrznych wykorzystywane były filmy o tematyce biblijnej i chrześcijańskiej (np. "Joni", "Życie Jezusa", "Krzyż i sztylet") w czasie których rozpowszechniane było Pismo Święte i literatura chrześcijańska¹⁴⁰. Duże zapotrzebowanie na w mieście na "Pismo Święte" spowodowało powstanie grupy Gedeonitów¹⁴¹, która zajmowała się rozpowszechnianiem darmowych egzemplarzy Nowego Testamentu w szkołach, szpitalach, jednostkach wojskowych, akademikach, hotelach i więzieniach.

Następował systematyczny wzrost liczebny i duchowy zboru. W tym czasie chrzest przyjął 71 osób¹⁴², a zbór liczył ponad 100 członków, około tyle samo sympatyków.

W 1985 roku do istniejącej pod opieką zboru w Koszalinie placówki misyjnej w Słupsku dołączyła nowopowstała placówka w Wierzchowie Człuchowskim, która skupiała początkowo 6 osób, a następnie 13. W niedługim czasie przekształciła się w samodzielny zbór w Człuchowie¹⁴³.

W 1986 roku w Koszalinie zostały zorganizowane dwa zjazdy okręgowe, które w znacznym stopniu przyczyniły się do ożywienia zboru. W zborze powstawały nowe grupy modlitewne, które regularnie spotykały się na modlitwach i rozważaniach biblijnych.

Rozwijała się stopniowo praca wśród dzieci. W latach 1985 – 1990 na zajęcia Szkółki Niedzielnej uczęszczało regularnie trzydzieścioro dzieci zborowników i sympatyków

---

¹³⁹ Protokoły z zebrań dorocznych z lat 1983 – 1996 – arch. ZK, (segr. "Sprawy doroczne")

¹⁴⁰ Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1984 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 24.02.1985 roku, s. 1.- arch. ZK (segr. "Sprawy doroczne")

¹⁴¹ *Nasze Zbory – Zbór w Koszalinie*, S.P. 7-8.1993, s. 40

¹⁴² Protokoły z zebrań dorocznych z lat 1983 – 1996 – arch. ZK, (segr. "Sprawy doroczne")

¹⁴³ Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1986 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 27.01.1987 roku, s. 1.- arch. ZK (segr. "Sprawy doroczne")

zboru¹⁴⁴. Praca podzielona była na dwie grupy wiekowe i prowadzona przez czterech nauczycieli, którzy systematycznie uczestniczyli w kursach dokształcających. Przy zborze działał również klub ewangelizacyjny dla dzieci.

Przez cały okres pracy pastora Daniela Trusiewicza w zborze koszalińskim priorytetem była ewangelizacja i otwieranie się zboru na zewnątrz. W 1988 roku zapoczątkowano ewangelizację więzienną i grupa liderów systematycznie odwiedzała Zakład Poprawczy w Koszalinie angażując się w głoszenie ewangelii i pomoc w znalezieniu drogi życiowej młodzieży przebywającej w zakładzie. Prowadzono również Misję Więzienną w Zakładzie Karnym w Koszalinie wśród mężczyzn i kobiet, a później również w Zakładzie Karnym w Starym Bornym¹⁴⁵.

Zbór nawiązał również współpracę z grupą uduchowionych młodych ludzi z Helsingborga w Szwecji, która prowadziła w zborze nauczanie odnośnie praktykowania darów Ducha Świętego. Razem ze zborem goście ze Szwecji prowadzili ewangelizację uliczną w Sławnie. Skutkiem tego było powstanie tam biblijnej grupy domowej. Jednak wiele nauk głoszonych przez tą grupę po duchowym zbadaniu okazało się niezgodne z nauczaniem biblijnym dlatego kontakty te zostały zerwane¹⁴⁶.

Od 1990 roku przy zborze działało pięć prężnie działających grup domowych, których liderami byli: Daniel Trusiewicz, Rysiek Paciocha, Wojtek Fabisiak, Andrzej Jórkowski i Jacek Niemiec. Grupy spotykały się regularnie, a na spotkaniach było nawet po 50 – 60 osób. W tym czasie zbór liczył 94 członków a sympatyków było ponad 150 osób¹⁴⁷. Na niedzielnych nabożeństwach nie było miejsc i wiele osób z tego powodu zaniedbywało obecność na nich, dlatego Rada Zboru zastanawiała się nad możliwością odbywania nabożeństw na dwie zmiany, a także nad koncepcją powołania drugiego zboru w Koszalinie¹⁴⁸.

W 1992 roku zapoczątkowana została akcja ewangelizacji na ulicach Koszalina, ze szczególnym uwzględnieniem osiedla Morska. Skutkiem tych ewangelizacji było

---

¹⁴⁴ Protokoły z zebrań dorocznych z lat 1983 – 1996 – arch. ZK, (segr. "Sprawy doroczne")

¹⁴⁵ Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1988 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 23.01.1989 roku, s. 1-2.- arch. ZK (segr. "Sprawy doroczne")

¹⁴⁶ Na podstawie rozmowy z Adamem Fediurą – wieloletnim członkiem zboru – kasetą w arch. autora

¹⁴⁷ Protokół z corocznego OZCZ za 1990 rok z dnia 09.02.1991 r.- arch. Z.K. (zeszyt 2)

¹⁴⁸ Protokół z posiedzenia Rady Zborowej z dnia 25 maja 1991 roku – arch. Z.K. (zeszyt 2) oraz Protokół ze spotkania R.Z. z dnia 4.09.1991 r. arch. Z.K. (zeszyt 3), oraz Protokół z OZCZ z dnia 12.10.1994 r. s. 1 - arch. Z.K. (zeszyt 2)

powstanie na osiedli Chrześcijańskiego Klubu dla dzieci. W zajęciach Klubu uczestniczyło około dwadzieścioro dzieci. Klub działał przez dwa lata¹⁴⁹.

W okresie letnim organizowana była Wakacyjna Szkoła Języka Angielskiego organizowana wspólnie z grupą misjonarzy z Teksasu w Stanach Zjednoczonych. Poprzez naukę angielskiego głoszona była Ewangelia. Owocem tej pracy jest dziś wiele osób w naszym zborze i w innych zborach ewangelikalnych.

W 1993 roku wznowiła działalność Zborowa Szkoła Biblijna w której wykłady prowadzili Daniel Trusiewicz i Rysiek Paciocha. Celem tego przedsięwzięcia było zapewnienie członkom zboru duchowego rozwoju poprzez studiowanie i pogłębianie wiedzy biblijnej. W tym roku odbyły się również następujące ewangelizacje: Ewangelizacja Satelitarna Billy Grahama (marzec), Ewangelizacja uliczna w Sławnie (maj), Ewangelizacja Więzienna (cyklicznie w ciągu roku) w Zakładzie Karnym w Koszalinie i Starym Bornym oraz Obóz Misyjny w Człuchowie¹⁵⁰.

Dużym przeżyciem dla zboru i miasta była organizacja Misji Namiotowej w Koszalinie, która odbyła się w 1994 roku¹⁵¹ i 1996 roku¹⁵². Ewangelizacja Namiotowa organizowana była w Koszalinie wspólnie ze zbozem zielonoświątkowym. W programie wykorzystywane były wszystkie dostępne formy ewangelizacji: poprzez śpiew i uwielbienie, poezję, pantomimę, tradycyjne nauczanie, przedstawienia dla dzieci, a także poprzez indywidualną rozmowę z zainteresowanymi osobami. Działo również stoisko z literaturą chrześcijańską.

Wiosną 1996 roku Daniel Trusiewicz podjął decyzję o wyjeździe z Koszalina do Wrocławia. Rada Zboru proponowała objęcie funkcji kaznodziejskiej wielu pastorom, ale żadne wystosowane zaproszenie nie spotkało się z pozytywnym przyjęciem. Zbór został bez kaznodziei¹⁵³.

Był to trudny okres dla społeczności baptystycznej. Zadania prowadzenia zboru podjęła się Rada Zboru i liderzy poszczególnych grup. W pracy szczególnie wyróżnili się: Andrzej Jórkowski, Adam Fediura, Wojtek Fabisiak, Jarek Sasin, Jacek Niemiec, Tadeusz Jarmoła, Krzysztof Stankiewicz i Eugenia Załużna. Przyjęli na siebie funkcję

---

¹⁴⁹ Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1992 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 3.02.1993 roku, s. 2.- arch. ZK (segr. "Sprawy doroczne")

¹⁵⁰ Protokół z corocznego OZCZ za 1993 rok z dnia 06.02.1994 r.- arch. Z.K. (zeszyt 2)

¹⁵¹ Protokół z OZCZ z dnia 16.04.1994 r. oraz z dnia 22.06.1994 - arch. Z.K. (zeszyt 2)

¹⁵² *Nasze Zbory – Zbór w Koszalinie*, S.P. 7-8.1993, s. 40

¹⁵³ Oświadczenie Daniela Trusiewicza o rezygnacji z funkcji pastora w Zborze w Koszalinie, arch. ZK (zeszyt 4)

administrowania i zarządzania zborom, oraz nauczania i opieki duszpasterskiej nad zborownikami. Wiele osób jednak czuło się zawiedzionych i zniechęconych zaistniałą sytuacją. Było to przyczyną przeniesienia członkostwa do zboru zielonoświątkowego przez dziesięć osób.

W tym trudnym czasie odbywała się jednak normalna praca zborowa i kontynuowana była droga ewangelizacyjna zboru poprzez organizowanie ewangelizacji. Wzorem lat ubiegłych prowadzone były ewangelizacje wiosenne i jesienne na których nauczanie prowadzili pastory: Ireneusz Dawidowicz¹⁵⁴ (1997), Grzegorz Bezubik (1998), Piotr Zaręba (1998), Michał Dziadkowiec (1997), Henryk Skrzypkowski (1998), Robert Blank (1997). Prowadzona była ewangelizacyjna Misji Więziennej w Zakładzie Karnym w Starym Bornem, gdzie kontynuowana była wcześniej rozpoczęta współpraca. W 1998 roku utworzona została grupa misyjna, która w soboty i niedziele wychodziła do miasta prowadząc ewangelizację uliczną. Z inicjatywy tej grupy organizowane były koncerty zborowej grupy uwielbieniowej w Starym Bornem z udziałem kazn. Grzegorza Bezubika¹⁵⁵.

Na niedzielnych nabożeństwach usługiwali Słowem Bożym pastory z innych zborów: Grzegorz Bezubik (raz w miesiącu), Mirosław Szachiewicz, Henryk Kufeld, Daniel Trusiewicz i Zbigniew Miksa.

Rozwijała się praca wśród dzieci. Poza zajęciami w Szkółce Niedzielnej Basia Fabisiak prowadziła zajęcia muzyczne z dziećmi przygotowując usługę dzieci na nabożeństwach z okazji różnych świąt zborowych.

Jednym z ważnych kierunków rozwoju zboru było zbliżenie się do zagadnień Starego testamentu i poznanie kultury żydowskiej. W tym celu z inicjatywy Lucjana i Ani Burgielów odbywały się w zborze wieczory szabasowe na których uczestnicy mogli poznawać zwyczaje narodu izraelskiego i jego problemy. Na ten temat odbyły się dwie konferencje z udziałem wykładowcy Wyższego Baptistycznego Seminarium Teologicznego w Warszawie Leszka Maciaszczaka. W swoich wykładach przybliżył słuchaczom tło historyczne Starego Testamentu.

Efektom zainteresowania sprawami Izraela jest powstała w 1998 roku grupa modlitewna, której celem jest modlitwa o naród izraelski. Liderem tej grupy od początku

---

¹⁵⁴ Wydarzenia z życia zboru 1997 – podsumowanie roku, arch. ZK, (zeszyt 4)

¹⁵⁵ Sprawozdanie przewodniczącego zboru w Koszalinie za 1998 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 3.02.1998 roku, s. 2.- arch. ZK (segr. "Sprawy doroczne")

założenia jest Kazimierz Maksymiuk. Grupa ta spotyka się co tydzień na modlitwach o przebudzenie w narodzie izraelskim i błogosławieństwo dla tego narodu. Ta ożywiona działalność spowodowała skupienie się osób pochodzenia żydowskiego i w rezultacie drugi lider tej grupy Lucjan Burgiel w 2003 roku utworzył w Koszalinie pierwszy w Polsce zbor meşjański.

W okresie gdy zbor pozostawał bez kaznodziei odbyły się trzy chrzty w których przymierze z Panem zawarło 13 osób.

W listopadzie 1998 roku zbor podjął decyzję o wyborze na urząd pastora – Henryka Skrzypkowskiego¹⁵⁶. Pracę w zborze nowy pastor rozpoczął 1 lipca 1999 roku¹⁵⁷. Koncepcja prowadzenia zboru Henryka Skrzypkowskiego była zbieżna z drogą, którą zbor już podążał. A więc znów postawiono na pracę ewangelizacyjną i na modlitwę. Wprowadzenie nowego pastora odbyło się 5 września 1999 roku¹⁵⁸.

W tym samym roku odbyły się już tradycyjnie też ewangelizacje wiosenna i jesienna, oraz grudniowa ewangelizacja poprzedzająca uroczystość chrztu, który przyjęło 5 osób.

Nadal prowadzona była Wakacyjna Szkoła Języka Angielskiego przy pomocy Misji z Teksasu w Stanach Zjednoczonych¹⁵⁹. Szkoła Wakacyjna pozytywnie zapisała się w kalendarzu wydarzeń letnich zboru i miasta. W zborze jest wiele osób, które poprzez tą formę ewangelizacji nawróciło się i do dziś są wierni Panu.

Dużym przeżyciem dla zboru była wizyta w Koszalinie w lipcu 2000 roku angielskiego zespołu teatralnego, w którym występowały osoby niepełnosprawne z Misji Michael Roberts Oharitable TRUST. Od czasu ich wizyty nawiązała się współpraca zboru poprzez tę Misję z Domem Pomocy Społecznej dla dzieci upośledzonych w Nowych Bielicach pod Koszalinem. Wolontariuszki ze zboru codziennie odwiedzają Dom Pomocy i prowadzi pracę z osobami tam mieszkającymi.

Innym przeżyciem, które poruszyło zbor i miasto, była projekcja filmu "Jezus" w maju 2000 roku. Projekcja odbywała się w trzech punktach miasta jednocześnie przez okres pięciu dni przy pełnej frekwencji. Każdą projekcję poprzedzały świadectwa ludzi, którzy uwierzyli i podjęli decyzję pójścia za Jezusem. Owocem tej ewangelizacji są dwie osoby, które już w grudniu tego roku przyjęły chrzest wiary.

---

¹⁵⁶ Protokół z dorocznego OZCZ z dnia 08.11.1998 r. s. 1 (segr. 2 "Zebrania Doroczne")

¹⁵⁷ Protokół spotkania RZ 7/99 z dnia 11.07.1999 r. s.1 (zeszyt 1)

¹⁵⁸ Protokół ze spotkania RZ 9/99 z 6.09.1999 r. (zeszyt 1)

¹⁵⁹ Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1999 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 22.01.2000 roku, s. 1. (segr. 2 "Zebrania Doroczne")

Zbór w Koszalinie podjął również trud prowadzenia punktu Misyjnego w Resku. Odpowiedzialny za tę pracę był Jacek i Jola Niemiec. Jednak po dwóch latach placówka w Resku przestała istnieć¹⁶⁰.

Z inicjatywy Ryśka Paciochy i Mariana Rogowskiego przy zborze powstała grupa wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków. Wynikiem działania tej grupy jest współpraca ze Społeczną Misją Chrześcijańską "Teen Challenge". Grupa zajmuje się ewangelizowaniem ludzi żyjących w warunkach patologicznych i kierowaniem ich na leczenie w Chrześcijańskich Ośrodkach Leczenia Uzależnień w Broczynie i Łękini. Jednocześnie grupa ta prowadziła pracę profilaktyczną wśród dzieci z rodzin dysfunkcyjnych według programu "Rock Solid". Wspólnie z Misją "Teen Challenge" prowadzone były dla tych dzieci obozy w obiektach zboru w Chociwlu.

Funkcjonowały trzy grupy domowe prowadzone przez Henryka Skrzypkowskiego, Adama Fediurę i Krzysztofa Stankiewicza. Prowadzona była również grupa domowa dla małżeństw prowadzona przez pastora i grupa modlitewna za naród izraelski.

Celem integracji dla członków zboru, sympatyków i dzieci były organizowane spotkania przy grilu, wspólne wyjazdy nad jezioro i spływy kajakowe.

Na dorocznym zebraniu członków zboru w 2004 roku pastor Henryk Skrzypkowski złożył rezygnację z pełnionej funkcji z dniem 1 lipca 2004 roku¹⁶¹.

Rada Zboru zaproponowała objęcie tej funkcji pastorowi z Kościoła Zielonoświątkowego – Arkadiuszowi Sobaszowi. Nowy pastor przyjął obowiązki od 1 września 2004 roku¹⁶².

4.2.5. Współczesność zboru w Koszalinie – główne kierunki działania

Krótki przegląd form działania zboru pozwoli na przybliżenie wspólnoty koszalińskiej i zapozna z głównymi kierunkami działania:

Praca wśród dzieci – Głównym nurtem pracy wśród dzieci jest prowadzenie szkółki niedzielnej. Nauką w szkółce objętych jest 30 dzieci. Spotkania odbywają się w trzech

---

¹⁶⁰Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 2000 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 31.01.2000 roku, s. 1. (segr. 2 "Zebrania Doroczne")

¹⁶¹ Protokół z dorocznego OZCZ z dnia 21.01.2003 r. s. 1, oraz Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 2002 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 21.01.2002 roku, s. 1. (segr. 2 "Zebrania Doroczne")

¹⁶² Protokół ze spotkania RZ 2/04 z 21.01.2004 r.; Protokół ze spotkania RZ 13/04 z 11.06.2004 r. (zeszyt2) oraz Protokół z OZCZ z dnia 17.06.2004 r. s. 1(zeszyt 2 "Protokoły)

grupach wiekowych: dzieci przedszkolne, uczniowie klas 1-3, uczniowie klas 4-6. Każdą grupą opiekuje się 3 nauczycieli. Lekcje odbywają się w oparciu o zatwierdzony program, który został opracowany na podstawie podręczników wydanych przez Misje Pokoleń. Na zajęciach dzieci poznają wybrane historie z życia Jezusa, Jego uczniów i innych mężów Bożych, uczą się poszanowania Słowa Bożego i zrozumienia jego wartości. Punkt katechetyczny zarejestrowany jest przez Kuratorium Oświaty przy II Liceum Ogólnokształcącym w Koszalinie. Za pracę szkoły od wielu lat odpowiedzialna jest Eugenia Załuża¹⁶³.

Oprócz pracy w szkółce niedzielnej w trakcie trwania nabożeństwa w środę odbywają się zajęcia dla dzieci prowadzone przez Basie Fabisiak, a polegające na przygotowywaniu usługi przez dzieci w czasie nabożeństw.

Inną formą pracy z dziećmi jest prowadzenie Klubu "Rock Solid". Jest to forma ewangelizacji dzieci w wieku 8 – 12 lat poprzez gry i zabawy. Program Klubu skierowany jest głównie do dzieci z rodzin dysfunkcyjnych i patologicznych. Praca "Rock Solid" prowadzona jest przy współpracy ze Społeczną Misją Chrześcijańską "Teen Challenge"

Koło młodzieży – Koło młodzieży prowadzone jest przez Anetę Stanke. Młodzież spotyka się co tydzień by poznawać zasady wiary i w sposób spontaniczny poprzez muzykę wyrażać swoje przekonania. Poza młodzieżą wychowywaną w zborze i będącą członkami zboru bierze udział duża grupa ich znajomych i przyjaciół chcąc poznać naukę biblijną. Młodzież czynnie włącza się w prowadzone w zborze ewangelizacje i wyjazdy ewangelizacyjne. Uczestniczy w organizowanych obozach i zjazdach młodzieżowych. Młodzież angażuje się również w pracę w Szkółce Niedzielnej i w Klubie "Rock Solid".

Klub Seniora – Grupa powstała w 2004 roku z inicjatywy długoletniego członka zboru – Tadeusza Jarmoły. Seniorzy spotykają się raz w miesiącu w pierwszą sobotę. W spotkaniach uczestniczy 10 – 15 osób głównie długoletnich członków zboru. Spotkania te pozwalają na wspólne rozważanie Słowa Bożego, modlitwę, śpiewanie ulubionych pieśni (często zapomnianych i nie śpiewanych na ogólnych spotkaniach i nabożeństwach), jak również na radości bycia razem, dzielenia się swoimi radościami i smutkami, oraz na wspomnieniach pierwszych lat zboru.

---

¹⁶³ Sprawozdanie z działalności Szkoły Niedzielnej za rok 2005- załącznik do protokołu OZCZ z dnia

Modlitewna grupa wsparcia dla Izraela – prowadzona od wielu lat przez Kazimierza Maksymiuka. Grupa ta na poniedziałkowych spotkaniach trwa w modlitwie za naród izraelski, ale również wspiera modlitwa zbór i modli się o przebudzenie dla zboru i Koszalina.

Praca w Domu Pomocy Społecznej w Nowych Bielicach – poprzez Misję Michael Roberts Charitable TRUST dwie osoby: Dorota Stankiewicz i Małgosia Zielińska od 2002 roku realizują program o angielskiej nazwie "Full Lift" – "Pełne życie". Celem tego programu jest podniesienie jakości życia mieszkańców (leżących), poznawanie każdego mieszkańca jako indywidualnej osoby posiadającej unikalne potrzeby i zdolności, oraz wspomaganie poczucia wartości tych osób. Na zasadach wolontariatu w Domu Pomocy pracuje również Janka Hryńczuk na oddziale rezydentów.

"Coffe Hause" – jest to służba prowadzona wśród osób uzależnionych i bezdomnych. Grupa pracuje pod kierunkiem Piotra Wyderki. Osoby zaangażowane w ta służbę wychodzą wieczorami na ulice i dworzec celem dotarcia z Ewangelią do ludzi najbardziej potrzebujących Boga – do uzależnionych i bezdomnych. Na czwartkowych spotkaniach prowadzą nauczanie i indywidualne rozmowy z potrzebującymi tego, również w czwartki przygotowują gorącą kolację dla swoich podopiecznych. Przy współpracy z Misją "Teen Challenge" kierują chętnych na leczenie do ośrodków leczenia uzależnień. Po leczeniu wielu z tych ludzi poznając Pana przyjmuje chrzest i pozostaje członkami koszalińskiego zboru.

Rada Zboru – Zgodnie z Prawem Wewnętrznym Kościoła Chrześcijan Baptystów w R.P. w zborze koszalińskim działa Rada Zboru w liczbie 5 osób. Do najważniejszych zadań Rady należy: współpraca z pastorem zboru i poszczególnymi służbami, opracowywanie i omawianie planu rocznego działań zboru, koordynacja wydatków finansowych, oraz koordynowanie prac gospodarczych. W skład rady na bieżącą kadencję (2006 – 2007) weszli: Krzysztof Stankiewicz, Waldemar Szafulski, Jacek Szpuntowicz, Mirosław Tuziak i z urzędu pastor zboru – Arkadiusz Sobasz.

Główne kierunki działania zboru nakreślone przez Radę Zborową¹⁶⁴:

- Pogłębianie społeczności z Panem
- Rozpoznanie obdarowania członków zboru i rozbudzenie zaangażowania w służby

---

25.03.2006 roku, s. 1. (segr. 2 "Zebrania Doroczne")

¹⁶⁴ Protokół ze spotkania RZ 1/06 z 18.04.2006 r.

- Rozwijanie osobistej odpowiedzialności za ewangelizację przez członków zboru
- Pomnażanie grup domowych
- Duszpasterstwo

5. Zakończenie

Za rok Zbór Baptystów w Koszalinie będzie obchodził 60 – lecie swojego istnienia. Stworzyła go mała grupka ludzi wierzących, rzucona przez los na drugi koniec Polski. Ich upór w tworzeniu Kościoła Bożego na obcych i wrogich terenach zastał uwieczniony obecnością Kościoła Baptystów na mapie Koszalina.

Powstały zbór przetrwał lata prześladowań stalinowskich, ateizację i nietolerancję religijną. Dzięki Bożej opiece wzrastał i rozwijał się na przekór kryzysom, trudnością zewnętrzną i wewnętrzną. W najtrudniejszych latach dla Polski, mimo ograniczeń wybudowana została kaplica tworząc Dom Modlitwy dla wszystkich poszukujących Pana. Poprzez ewangelizację Bóg przydawał do pracy dla Niego nowych ludzi, którzy ubogacali zbór i ludzi w nim zgromadzonych.

Przełom społeczny jaki nastąpił w latach 90 ubiegłego stulecia dał nowe szanse na zdobywanie świata dla Jezusa. Teraz jak nigdy przedtem może być głoszona Ewangelia, która uczy człowieka miłości, pokory i pracowitości. Jest to szansa by w Koszalinie nastąpiło przebudzenie duchowe o które modlą się koszalińscy baptyści od 60 lat i by Domy Modlitwy zapełnił się.

W archiwum zboru są wspomnienia spisane 1957 roku przez pierwszego przewodniczącego tego zboru – Michała Huryna i cytatem z tych wspomnień pragnę zakończyć tą pracę:

.....Od tego czasu w niwecz obróciły się mocarstwa, ustroje społeczne i polityczne, a głoszenie tej samej Ewangelii trwa po wszystkie czasy i będzie trwać zgodnie ze słowami Jezusa Chrystusa: "Niebo i ziemia przemijają, ale Słowa moje nie przemijają"(Łuk. 21,33) Trwajmy mocno w wierze, miłości i nadziei ponieważ jeżeli Bóg z nami to któż przeciwko nam.....

6. Bibliografia

6.1. Źródła

6.1.1. Archiwalia

- Decyzja AB-IV-530/14/12/66 z 8.12.1966 r. wydana przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w Koszalinie, podpisana przez zastępcę Architekta Województwa mgr inż. Wojciecha Wojciechowskiego dotycząca zezwolenia na zastosowanie dokumentacji indywidualnej arch. ZK,(segr. 2, Sprawy budowlane do 1976 r).
- Decyzja IV/11/66 na wykonanie robót rozbiórkowych trzech wskazanych budynków, podpisał Architekt Miejski mgr inż. Marian Parysek – arch. ZK,(segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r).
- Decyzja o lokalizacji szczegółowej Nr 2/M/66 z dnia 28.03.1966 r. wydana przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w Koszalinie, podpisał Główny Architekt Województwa mgr inż. Jerzy Krętkowski, - arch. ZK,(segr. 2, Sprawy budowlane do 1976 r).
- Decyzja-Pozwolenie na budowę Nr II/75/67 wydana 8.05.1967 r. przez Prezydium Miejskiej Rady Narodowej, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w Koszalinie, podpisał Architekt Miejski mgr inż. architekt M. Powyska – arch. ZK,(segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r).
- Decyzja Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w sprawie przyznania pod budowę kaplicy terenu przy ulicy Podgrodzie 17/21 – podpisał Główny Architekt Województwa – mgr inż. Jerzy Krętkowski – arch. ZK, (segr. 2, Sprawy budowlane do 1976 r).
- Decyzja z 23.03.1967 r. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w Koszalinie zezwalająca na realizację projektu przez proponowany zespół projektowy, podpisana przez zastępcę Architekta Województwa mgr inż. Wojciecha Wojciechowskiego – arch. ZK,(segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r).
- *Historia zboru Miejscowość Koszalinie* - spisana przez anonimowego autora niemieckiego, arch. ZK, (segr. 1, Zbór w Jamnie - historia)
- *Jahrbuch 1923 des Bundes der Baptistengemeinden in Deutschland*, Hamburg 1924.

- *Jahrbuch 1938* des Bundes der Baptistengemeinden in Deutschland, Hamburg 1939.
- Oświadczenie Daniela Trusiewicza o rezygnacji z funkcji pastora w Zborze w Koszalinie, arch. ZK (zeszyt 4)
- Pismo Prezesa Rady Naczelnej A. Kircuna z dnia 13.12.1956 r. o przydział budynku przy ul. Kaszubskiej 21 – arch. ZK ,(segr. 2, Sprawy budowlane do 1976 r).
- Pismo Naczelnej Rady Kościoła do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie w sprawie zmiany adresu zboru z Jamna na Koszalin ulica Rybacka 18/3, oraz decyzja wydana w dniu 28.03.1967 roku przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział do Spraw Wyznań o zmianie adresu – arch. ZK,(segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r).
- Pismo Naczelnej Rady Kościoła do Zboru w Koszalinie dotyczące przekazania kaplicy zborowi w Koszalinie z dnia 25.06.1973 r. – arch. RK
- Pismo Przewodniczącego Parafii Polskiego Kościoła Chrześcijan Baptystów w Jamnie z dnia 22.11.1956 do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koszalinie o przyznanie jakiegokolwiek pomieszczenia na kaplicę Kościoła Baptystów w Koszalinie – arch. ZK,[segr. 2, (Sprawy budowlane do 1976 r).
- Pismo Urzędu do Spraw Wyznań z dnia 28.03.1957 r. – arch. ZK,(segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r).
- Pismo z dnia 2.07.1949 r. do Okręgowego Urzędu Likwidacyjnego w Szczecinie, arch. ZK, (segr. 1, Zbór w Jamnie – historia).
- Pismo z dnia 25.11.49 r. Prezesa Naczelnej Rady Kościoła A. Kircuna do Urzędu Wojewódzkiego, Wydział Urządzeń Rolnych w Szczecinie w sprawie przyznania pomieszczeń – arch. R.K.
- Pismo z 24.02.1956 r. Prezydium Powiatowej Rady Narodowej do Przewodniczącego Parafii Polskiego Kościoła Chrześcijan Baptystów w Jamnie o przydzieleniu jednego pokoju na czas nieokreślony – arch. R.K.
- Pismo z 30.10.1965 r. Zboru w Jamnie do Prezydium Miejskiej Rady Narodowej, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w sprawie przydziału pod budowę kaplicy placu w Koszalinie przy ul. Podgrodzie 17/21 – arch. ZK, (segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r).

- Pismo z dnia 24.06.1950 r. Prezesa Rady Naczelnej Kościoła A. Kircuna do Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Koszalinie w sprawie przydzielenia budynku. – arch. ZK,[segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r"].
- Pismo z dnia 28.12.1965 r. Parafii Polskiego Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan Baptystów w Jamnie do Prezydium Miejskiej Rady Narodowej, Wydział Komunalny w sprawie wyrażenia zgody na odzysk materiałów budowlanych z budynków przeznaczonych do rozbiórki, arch. ZK,(segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r).
- Pismo z 23.01.1967 r. Parafii Polskiego Kościoła Ewangelicznych Chrześcijan Baptystów w Jamnie do Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w Koszalinie w sprawie zatwierdzenia składu zespołu konstruktorów; arch. ZK, (segr. 2, "Sprawy budowlane do 1976 r).
- Prośba Prezesa Rady Naczelnej A. Kircuna z dnia 24.06.1950 r. o przydział budynku przy ul. Krótkiej 6 (obecnie ul. Spółdzielcza) – arch. R.K.
- Protokół z OZCZ z 30.03.1983 r. – arch. ZK, (zeszyt 2)
- Protokół z sesji wyjazdowej Naczelnej Rady Kościoła w dniu 3.06.1976 rok w sprawie rezygnacji Mikołaja Łukszy z urzędu kaznodziei – arch. RK.
- Protokół z OZCZ z 3.06.1976 r.- arch. Z.K. (zeszyt 1)
- Protokół z OZCZ z 16.04.1994 r. - arch. Z.K. (zeszyt 2)
- Protokół z OZCZ z 22.06.1994 r. - arch. Z.K. (zeszyt 2)
- Protokół z corocznego OZCZ za 1997 rok z dnia 08.11.1998 r. .- arch. Z.K. (zeszyt 2)
- Protokół z corocznego OZCZ za 1980 rok z dnia 22.02.1981 r.- arch. Z.K. (zeszyt 2)
- Protokół z corocznego OZCZ za 1981 rok z dnia 28.02.1982 r.- arch. Z.K. (zeszyt 2)
- Protokół z corocznego OZCZ za 1982 rok z dnia 20.03.1983 r.- arch. Z.K. (zeszyt 2)
- Protokół z corocznego OZCZ za 1993 rok z dnia 06.02.1994 r.- arch. Z.K. (zeszyt 2)
- Protokół z corocznego OZCZ za 2002 rok z dnia 21.01.2003 r.- arch. Z.K. (zeszyt 2)
- Protokół z posiedzenia RZ z dnia 15.03.1982 r. – arch. Z.K, (zeszyt 2)
- Protokół z posiedzenia RZ z dnia 29.03.1983 r. – arch. ZK, (zeszyt 2)
- Protokół z posiedzenia RZ z dnia 4.02.1985 r. – arch. Z.K,(zeszyt 3)
- Protokół z posiedzenia RZ 7/99 z 11.07.1999 r. (zeszyt 3)
- Protokół z posiedzenia RZ 9/99 z 6.09.1999 r. (zeszyt 3)
- Protokół z posiedzenia RZ 2/04 z 21.01.2004 r. – arch. ZK, (zeszyt 3)
- Protokół z posiedzenia RZ 13/04 z 11.06.2004 r. – arch. ZK, (zeszyt 3)

- Protokół z posiedzenia RZ 1/06 z 18.04.2006 r. – arch. ZK, (zeszyt 3)
- Protokół z posiedzenia Zarządu Spółdzielni Produkcyjnej dotyczący przyznania sali nabożeństw w zamian za remont – arch. R.K.
- Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za rok 1978 – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 18.03.1979 roku. (segr. "Sprawozdania doroczne")
- Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za rok 1979 – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 2.03.1980 roku. (segr. "Sprawozdania doroczne")
- Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za rok 1980 sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 22.02.1981 roku, (segr. "Sprawozdania doroczne")
- Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1982 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 20.03.1982 roku, arch. ZK, (segr. "Sprawozdania doroczne")
- Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1983 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 19.02.1984 roku, arch. ZK, (segr. "Sprawy doroczne")
- Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1984 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 24.02.1985 roku, arch. ZK, (segr. "Sprawy doroczne")
- Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1985 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 02.02.1986 roku, arch. ZK, (segr. "Sprawy doroczne")
- Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1986 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 27.01.1987 roku, arch. ZK, (segr. "Sprawy doroczne")
- Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1987 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 27.01.1988 roku, arch. ZK, (segr. "Sprawy doroczne")
- Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1992 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 3.02.1993 roku, arch. ZK, (segr. "Sprawy doroczne")

- Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 1999 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 22.01.2000 roku, arch. ZK (segr. 2 "Zebrania Doroczne")
- Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 2000 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 31.01.2000 roku, arch. ZK, (segr. 2 "Zebrania Doroczne")
- Sprawozdanie kaznodziei zboru w Koszalinie za 2002 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 21.01.2002 roku, arch. ZK, (segr. 2 "Zebrania Doroczne")
- Sprawozdanie przewodniczącego zboru w Koszalinie za 1998 rok sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 3.02.1998 roku, arch. ZK (segr. "Sprawy doroczne")
- Sprawozdania roczne z działalności Koła Młodzieży za rok 1981 sporządzone na doroczne zebranie członkowskie – załącznik do protokołu OZCZ z dnia 28.02.1982 roku - (segr. Sprawy doroczne)
- Sprawozdanie z działalności Szkołki Niedzielnej za rok 2005- załącznik do protokołu OZCZ z dnia 25.03.2006 roku, (segr. 2 "Zebrania Doroczne")
- Wydarzenia z życia zboru 1997 – podsumowanie roku, arch. ZK, (zeszyt 4)
- Zgoda P.R.N. z dnia 24.02.1955 r. na zajęcie przez zbór połowy domu na cele sakralne – arch. R.K.
- Zezwolenie na odprawianie nabożeństw z 24 wrzesień 1947 rok wydane przez Starostwo Powiatowe Koszalińskie, podpisał wie-starosta E. Fudliński – arch. ZK, (segr. 1 –Zbór w Jamnie – historia).

6.1.2. Źródła publikowane

- Dawidowicz Ireneusz, *Historia baptyzmu w Białymstoku*, praca licencjacka WBST 2004
- Huryn Michał, Huryn Aleksandr, Łuksza Mikołaj, *Historia zboru w Jamnie (za okres 1947 – 1957 r.)*, maszynopis w zbiorach archiwalnych Zboru w Koszalinie.
- Huryn Michał, *Jubileusz mojej wiary*, S. P. 7-8.1974.
- Huryn Michał, *Historia zboru w Jamnie – Koszalinie (1947-1977)*, S.P. 11.78
- Kircun Aleksander, *Rudka*, S.P. 10.1960.

- Kupsche Eduard, *Historia baptystów w Polsce 1852-1932*, tłum. Zygmunt Karczewski, wydanie zeszytowe.
- *Nasze Zbory – Zbór w Koszalinie*, S.P. 7-8.1993.
- *Otwarcie kaplicy w Koszalinie*, S.P. nr 10.73,
- *Podstawowe przepisy Kościoła Chrześcijan Baptystów w Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 1996.
- Popko Michał, *Jubileusz 50-lecia zboru w Rudce*, Kalendarz Słowa Prawdy , Warszawa 1977
- Popko Michał, *Sami o sobie*, S.P. 2.1990,
- Seweryn Andrzej, Trusiewicz Daniel, *80-letnie dzieje zboru w Rudce*, S.P. 10.2004.
- Wiazowski Konstanty, *Siedem cech Kościoła Baptystycznego*, S.P. 2.2000
- Wiazowski Konstanty, *Zbór w Rudce*, S.P. 9.1996.
- *Wycieczka po Ziemi Koszalińskiej*, S.P. nr 9.73.
- *Z naszej niwy*, S.P. nr 10.67.
- *Z ostatniej chwili...*S.P. nr 2.66.
- Zieliński Tadeusz , *Baptyści, kim są?*, S.P. 4.2004
- Zieliński Tadeusz , *Baptystyzm*, S.P. 10-11.1998
- *Z życia Kościoła*, "Słowo i Praca" Kalendarz S.P. 1977, s. 90.

6.2. Opracowania

- Bednarczyk Krzysztof, *Chrześcijaństwo ewangelikalne a katolicy*, Warszawa 1974
- Bednarczyk Krzysztof, *Historia zborów baptystów w Polsce do 1939 roku*, Warszawa 1997
- Mariańska Danuta, *Początki Reformacji na Pomorzu Zachodnim, Protestantyzm i Protestanci na Pomorzu*, Gdańsk-Koszalin 1997.
- Wardin W. Albert, *Gotfryd Fryderyk Alf, pionier ruchu baptystycznego na ziemiach polskich*, Warszawa 2003.

6.3. Literatura pomocnicza

- Buczak Eugeniusz, *Koszalin, z dziejów miasta, t.1*, Koszalin 1999
- Buczak Eugeniusz (red.), *Koszalin Współczesny*, Koszalin 1998
- Drewniak Bogusław, Lesiński Henryk, *Dzieje Koszalina*, Poznań 1975

- Gasztold Tadeusz, Rybicki Hieronim, *Koszalin, zarys dziejów*, Poznań 1975
- Janocha Henryk, Lachowicz Franciszek, *Góra Chełmska, miejsce dawnych kultów i Sanktuarium Maryjne*, Koszalin 1991
- Kondracki J. *Geografia fizyczna Polski*, wyd. V, Warszawa 1981
- Kwiatek Jerzy, Lijewski Teofil (red.), *Leksykon Miast Polskich*, Warszawa 1998
- Pliszka Ewa, *Wyspa kulturowa. Wieś Jamno pod Koszalinem*, Koszalin 2001
- Rybicki Hieronim, Zdrojewska Barbara, *Koszalin, rozwój miasta w Polsce Ludowej*, Poznań 1985
- Rypniewski Dionizy i Krystyna, *Koszalin: zabytki, informacje, okolice*, Koszalin 1997.
- Seweryn Andrzej, *Zaangażowanie Kościoła Baptistycznego jako członka Polskiej Rady Ekumenicznej w latach 1945-1989* [praca doktorska w bibliotece WBST w Warszawie], Warszawa, 2004.
- Siwkowski Leszek (red.), *Koszalin*, Koszalin 1985
- Szewczyk Danuta (red.), *Koszalin od średniowiecza do współczesności*, Koszalin 2004
- Bończa-Bystrzycki Lech, *Źródła archiwalne do dziejów kościoła w XIX wieku na obecnych terenach Diecezji Koszalińsko-Kołońskiej*, *Studia Koszalińsko-Kołońskie* 1/1992, s.119-126.
- Zieliński Tadeusz, *Kościół Baptistyczny – orędzie i działalność*, Warszawa 2003